

Xasta bo'lsa-da, dadam bor...

Andijon. Chorguzar. Talabalar yotoqxonasi. Ro'parada 2-tug'ruq kompleksi joylashgan. Quvonchi ichiga sig'may "Men otaman!" deb baqirayotgan kishilarni tez-tez ko'raman. Avvallari tortinardim, keyin "Bitta o'yab bering", deydiyan bo'dim. Ishonsangiz, hammaning ko'z o'ngida mag'rur o'yab berishadi. Havasim keladi: yetkazsin deyman!

9-bet

Yangi rukn: "So'z tarixi — o'z tariximiz"

Mang'itlar tarixi:

Edige o'zbekdan Abdulla Oripovgacha

Qarshi vohasida ham mang'itlar ko'p. Darvoqe, eng yirik zamonaviy o'zbek shoirlaridan biri Abdulla Oripov ham mang'itlardan edi.

11-bet

Qo'rg'on yoqasidagi chinor

Ustozlar xotirasiga bag'ishlanadi.

Salom, Erkin!

Uyichlarining yaxshimi? Ishlaringni bitirib oldingmi? Uzringin sinfdoshlarga yetkazdim. Ottiz yillik yubileyni o'tkazib qaytdik. Tog'risi, hali ham hayajonimni bosib ololganim yo'q. Bu safar o'zgacha bo'ldi.

14-bet

Kuch – bilim va tafakkurda

Ma'rifat

1931-yildan chiqa boshlagan • e-mail: info@marifat.uz • 2020-yil 29-yanvar, chorshanba № 5 (9278)

Xalq ziyolilari gazetası

Attestatsiya: ko'zbo'yamachilik va mas'uliyatsizlikka barham beraylik!

Attestatsiya

Son'ggi yillarda xalq ta'limgizda pedagog kadrlarning oylik maoshlari ularning malaka toifalariga ko'ra oshirilishi an'anaga aylanmoqda. Bu esa, o'z navbatida, pedagog kadrlarga malaka toifalarini berish bo'yicha attestatsiya jarayonlariga jamoatchilik e'tiborini yanada ko'proq tortishi tabii. Zero, o'qituvchilarни attestatsiyadan o'tkazishning asosiy vazifalari o'quv fani bo'yicha malakasi, dars o'tish mahorati, mehnat samaradorligi va ijtimoiy-siyosiy bilimlarini oshirgan pedagog kadrlarni rag'batlantirish, ish haqi miqdorini oshirish imkoniyatlarini yaratishdan iborat.

7-bet

Mushtari muhokamasi

"Shaffof tanlov — shaffof natija"

"Yilning eng yaxshi fan o'qituvchisi" tanlovi qanday o'tkazilishini istaysiz? Xalq ta'limi vazifligi tomonidan tanlovi 2020-yilda yuqori saviyada, adolatli va shaffof o'tkazish maqsadida www.idea.itsm.uz sahifasida maxsus so'rovnomma o'tkazilmoda. So'rovnomada tanlovida qanday sinov turflaridan foydalansh, nechta bosqichda o'tkazish hamda shaffoffik va adolatni ta'minlash bo'yicha takliflarining goldirish imkoniyatiladi. Muhiokama joriy yilning 31-yunvanya qadar davom etadi, so'ng barча fikr-mulohaza va takliflar o'rganilib, natijalar e'lon qilinadi. Ta'llim jarayonidagi har bir yangilikka hozirjavob "Ma'rifat" mushtariylari" guruhi a'zolarining ushu tanlov borasida ham aytar so'z bo'lib.

5-bet

O'qituvchi
nimani
o'yaydi?

Darsliklarni optimallashtirish haqida eshitidik, lekin hech qanday o'zgarish bo'lmadi. Sinflar ni tabaqlashtirish, sinfda o'quvchilar sonini kamaytirish va boshqalar haqida eshitiganimizda ham ishimiz yengillashishidan, o'quvchilarimiz qiy nalmay bilim olishidan xursand bo'lgan edik. Ammo bu yangiliklar faqat bahslarda qolib ketdi.

Shohida NISHONOVА

Rus tili darsliklaridagi mavzular nomi juda murakkab berilmoga. Oldin oddiygina "Имя существительное", "Имя прилагательное" tarzida bo'lar edi. Qolaversa, rus adabiyoti da berilayotgan asarlar tili ham murakkab. Darsliklar bo'yicha aytadigan gaplarimiz ko'p.

Muyassar JAMOLIDDINOVNA

XTV ishonch raqami(1006)ga umuman bo'g'anib bo'lmaydi. Vazirga bog'lanish uchun hamma kanallar yopiq. Maktablarimiz sovuq, qorong'i. Svet yo'q, suv yo'q, yo'l yo'q, muammo larimiz ko'p, hal qiladigan mard ham yo'q.

Botir VOHIDOV

Maktabda barcha darslar fan kabinetiga terti bida o'tilsa, samaradorlikka erishish yuqori bo'ladidi. Fan xonasiga bo'lgan o'qituvchi 10-15 daqiqa oldin kelib xonani darsga tayyorlaydi. O'zi xohlagandek jihozlaydi. Xonani qulflab kirib, quflab chiqadi. Hech narsa yo'qolmaydi. Bo'sh vaqt shu xonada konsept yozadi, ko'rgazmalar tayyorlaydi, iqtidorli o'quvchilar bilan ishlaydi. Fan olimpiadalarli va bilimlar bellashuviga tayyorgarlikda ham shu fan xonasiga juda asqotadi. Mana shunday yaxshi sharoitda o'qituvchi ham maza qilib ishlaydi, o'quvchi ham kuch-g'ayrat bilan bilim oladi.

Qo'chqor JO'RAYEV

Barcha abituriyentlar, ota-onalar va o'qituvchilar diqqatiga!

Aziz gazetxon! Endi siz "Ma'rifat" gazetasini orgali abituriyentlar uchun DTM testlari darajasidagi sinov testlari bilan tanishib, bilimingizni mustahkamlab borishingiz mumkin. Buning uchun gazetamiz kuchli, salohiyatlari va yuqori ko'satikchilarga erishib kelayotgan pedagoglar, o'quv markazlari bilan hamkorlikni yo'liga qo'ydi.

"Ma'rifat" gazetasiga 2020-yil uchun obuna davom etadi.

Oliy o'quv yurtlariga kirishda imtiyon topshiriladigan barcha fanlar bo'yicha test namunalari va ularning javoblari, shuningdek, o'tgan yili abituriyentlarga murakkablik qilgan test namunalariiga sharhlarni siz avgust oyiga qadar "Ma'rifat" gazetasidan topishingiz mumkin.

Munosabat

Buguk kelajakni ta'minlashga qaratilgan ustuvor maqsad va vazifalar

Inson uchun el-yurti ravnaqi va farovonligini ko'rish eng katta baxtdir. Ayniqsa, yoshingiz bir joyga yetib, har kuni farzandlaringiz, nabiralingizning duysi jonini qilib, kamolini tilab yashar ekansiz, el-yurt tinchligi, baxt-u saodati haqida yanada ko'proq o'ylashingiz tabiiy. Chunki har bir odamning hayoti qanchalik mazmunli, fayzli, tarovatlari bo'lishi, avvalo, uning o'ziga, shu bilan birga, uni o'stirib voyaga yetkazgan elning to'kin va osoyishta, dorilomon turmushiga bog'liq. El-ulus tinch, obod va farovon yashasa, odamlar o'ttasida o'zaro hurmat, ahillik va hamjihatlik mustahkam bo'lsa, buning xosiyati va barokatidan, hech shubhasiz, bar-chamiz birdek bahramand bo'lamiz.

Biz — nuroniy keksalarning baxtimiz shundaki, yangi O'zbekiston o'z oldiga tobora yuksak maqsadlar qo'yib, kun sayin rivojlanib, yuksalib, obod bo'lib, xalqimizning hayoti kundan kunga yaxshilanib bor-moqda. Vatanimizning dunyo miyisosidagi obro'-e'tibori ham oshmoqda. Hayotimizda har kuni bir yaxshi o'zgarish, yangilikni ko'rib, butun xalqimiz qatori biz — keksalar ham xursand bo'limoqdarniz. O'zingiz tasavvur qiling, Buyuk Britaniyaning jahondagi eng nufuzli nashrларидан бори 'Igan' «Ekonomist» журнали, 2019-yil yakunlari bo'yicha, BMTga a'zo qariyb 200 ta davlat orasidan O'zbekistonni "Yil mamlakati" sifatida tan olib, boshqalarga namuna qilib ko'rsatib tursa, bundan faxrlanmasdan, g'ururlanmasdan bo'ladimi? Bunday yuksak e'tirof ilgari hech bo'lganmi? Tinimsiz bonyodkorliq va yaratish zavqi bilan o'tgan keyingi uch yillik davri qo'yaturung, faqat so'nggi uch-to'rt kunning o'zida yuz bergan buyuk o'zgarishlarni oling. Shularning o'zini ta'riflashga ham ti oqiz. Bularning barchasi mamlakatimiz milliy taraqqiyot yo'lida erishgan yutuqlar bilan kifoyalanmasdan, yuksak, yanada baland marralarni ko'zlab, shitob bilan oldinga borayotganini yaqqol ko'rsatib turibdi.

Umuman, qo'iga kiritilgan natijalarga mahliyo bo'imasdan, doimo ilgari intilish, yangi-yangi marralarni zabt etish Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev faoliyatidagi eng muhim xususiyatdir, desak, xato bo'lmaydi. Davlatimiz rahbariga xos ana shunday azm-u shijoat, ham fikrash, ham amaliy ishdagi shiddat va sur'at, har bir masalani zamon talablari asosida puxta o'ylab amalga oshirish — barcha yutuqlarimizning gavrovi bo'limoqda.

Mamlakatimizda "Yangi O'zbekiston — ya-

ngi saylovlar" shiori ostida bo'lib o'tgan saylovlar natijalariga ko'ra, Oly Majlisning yangi tarkibdagi palatalari, yangi hukumat ish boshladidi. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev Qonunchilik palatasi va Senating birinchi majlislarida, ushbu palatalarning qo'shma yig'ilishida so'zlagan nutqlarida mamlakatimiz taraqqiyotining kelgusi besh yildagi istiqbol rejalarini aniq-ravshan belgilab berdi. O'zbekiston rivojini yangi bosqichga ko'tarish maqsadida boshlangan keng ko'lamli islohotlar izchil davom ettirilishi, ularning sifati va samaradorligi yanada oshirilishiga alohida e'tibor qaratadi.

Davlatimiz rahbarining Oly Majlisiga yo'llangan Murojaatnomasi nafaqat 2020-yil uchun, balki kelgusi besh yil uchun ham aniq harakat dasturi bo'lib xizmat qiladi. Ushbu noyob hujjatda har bir soha va tarmoqning, hududlarimizning rivojlanish istiqbollari aniq-ravshan belgilab berildi. Jamiyatimizdag'i turli toifa vakillarining faoliyat yo'nashlari samarinson oshirish, hayot darajasi va sifatini yuksaltirishga alohida e'tibor qaratildi. Ayniqsa, yoshlar tarbiyasi, farzandlarimiz, nabiralarimizni yetuk va barkamol inson etib tarbiyalash bo'yicha yangi fikr va g'oyalari, amaliy taklif va tashabbuslar ilgari surildi.

Tabiysi, bulamiring barchasi biz — faxriylarning zimmamizga ham katta mas'uliyat yuklaydi. Ana shu mas'uliyatni chuqur anglab, Murojaatnomada belgilab berilgan ustuvor maqsad va vazifalarini amalga oshirishda butun xalqimiz qatori biz ham, albatta, faol ishtirot etamiz.

Abduzhukur MUHAMMADQULOV,
mehnat faxriysi

Payariq tumanı

Muhtaram Prezidentimiz tomonidan 2020-yilning "Ilm, ma'rifat va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish yili" deb e'lon qilinishi joriy yilda amalga oshirilishi zarur bo'lgan vazifalarni aniq-lo'nda qilib belgilab berdi.

Eng katta qashshoqlik ilmsizlikdir

Prezidentimiz ta'kidlaganlaridek, "Ta'larning barcha bo'g'inlarini isloh qilishni boshladik. Ilm yo'q joyda qoloqlik, jaholat va to'g'ri yo'ldan adashish bo'ladi. Jamiyatni rivojlantirish uchun ilm-ma'rifat va yuksak ma'naviyat kerak. Eng yaxshi meros bu yaxshi tarbiya. Eng katta boylik bu aql-zakovat va ilm. Eng katta qashshoqlik bu ilmsizlikdir".

Prezidentimiz ta'limni rivojlantirish uchun maktab o'quv das-turlarini ilg'or xorijiy tajribalar asosida takomillashtirish, o'quv yuklama va fanlarni qayta ko'rib chiqish, ularni xalqaro standartlarga moslashtirish, darsliklari va adapbiyotlar sifatini oshirish zarurligini alohida ta'kidladilar. 2019-yil xalqaro PISA baholash jarayoniga tuyyorlarlik ko'rish uchun Respublikamizda 348 ta yatanch maktablar belgilanib, 6 mingdan ortiq o'qituvchining malakasi oshirilishi belgilandi.

Kalqimiz, ayniqsa, yoshlarning oliy ta'lim olishlari uchun yana-da kengroq imkoniyatlari yaratish, davlat grantlari asosida o'qish kvotalarini 2 baravar oshirish, qizlar uchun alohida grant o'rinnarini ajratish, oliy ta'lim muassasalariga kirish test sinovlarining yana-da adolatli va shaffof o'tkazilishini ta'minlash, hamda korrupsiya holatlarining oldini olish, pedagogik ta'larning 6 ta (Musiqiy ta'lim, Jismoniy madaniyat, Texnologik ta'lim, Chaqiriqqacha harbiy ta'lim, Tasviriy san'at) va muhandislik grafikasi, Maktabgacha va boshlang'ich ta'limda jismoniy tarbiya va sport) yo'nalişlarida o'qish muddatini 3 yil qilib belgilash, maktab bitiruvchilarini oliy ta'lim bilan qamrab olish darajasini 25 foizga va kelgusida 50-60 foizga yetkazish, shuningdek, ona tili bo'yicha bilmanni baholashning milliy test tizimini yaratish orqali yoshlar ona tili fanidan istalgan vaqtida imtihon topshirib, tegishli guvohnoma olib, o'qishga kirayotgan paytda ularni ona tili fani test sinovidan ozod etish, oliy ta'lim muassasalarida mutaxassislik bo'lmagan fanlarni o'qitish soatlarini 2 baravar kamaytirib, mutaxassislik fanlariga ko'proq saat ajratilishi shartligini eslatib o'dilar. Ta'lim sohasidagi bu yan-giliklar, shubhasiz, xalqimizni yanada yangi marralar sari fidoyiligidan mehnat qilishga da'vat etadi.

Prezidentimiz ma'ruzasini tinglab, biz pedagoglar va professor-o'qituvchilar jamiyat taraqqiyotining asosi hisoblangan ilm-ma'rifati rivojlantirish vazifasi har doimig'idan ham dolzorb ekanligini yana bir bor his qildid va yoshlarga innovatsion texnologiyalar yordamida zamonaviy bilimlar berish uchun timmay izlanishni o'z oldimizga maqsad qilib belgiladik.

Nurxon BEKNIYOZOV,
Davlat test markazi Navoiy viloyati
bo'limi boshlig'i

"Milliy yuksalishga ilm-ma'rifat bilan erishamiz!"

Bugungi kunda dunyoning eng rivojlangan mamlakatlari taraqqiyoti asosida ta'lim, tarbiya, ilm-fanga bo'lgan munosabat yotgani qayta-qayta e'tirof etilmoqda.

Davlatimiz rahbarining mam-lakatimizda ta'lim sifatini oshirish, uzuksiz ta'limni maktab-gacha ta'lindan olib va undan keyingi ta'lim bosqichlariga qadar takomillashtirishga doir qator islohotlari, ta'lim va tarbiya integratsiyasini ta'minlash bilan bog'liq ilgari surgan besh muhim tashabbusning barchasidan ko'zlangan yagona maqsad Mu-rojaatnomada aniq ifodasini topdi: "Hammamiz uchun zamonaviy bilimlarni o'zlashtirish, chinakam ma'rifat va yuksak madaniyat egasi bo'lish uzuksiz hayotiy ethiyoja aylanishi kerak".

Ana shu ehtiyojdan kelib chiqish mamlakatimiz ilm-fanni yanada ravnaq toptirish, yoshlarimizni chuqur bilim, yuksak ma'naviyat va madaniyat egasi etib tarbiyalash, raqobatbar-dosh iqtisodiyotni shakllantirish borasida boshlagan ishlarimizni

kollej va 143 ta texnikum tashkil etildi;

— kadrlar malakasini xalqaro mehnat bozori talablariga mos-lashtirish maqsadida milliy malaka tizimi ishlab chiqiladi;

— maktab bitiruvchilarini oliy ta'lim bilan qamrab olish darajasi joriy yilda kamida 25 foizga va kelgusida 50-60 foizga yetkaziladi;

— oliy o'quv yurtlariga talabalar qabul qilish davlat grantlari 2 barobar ko'paytiriladi;

— oliy o'quv yurtlariga kirishda qizlar uchun alohida grantlar ajaratiladi;

— oliy ta'lim muassasalariga kirish imtihonlari optimal-lashtiriladi;

— yoshlarga ona tili fani bo'yicha istalgan vaqtida imtihon topshirib, natijasi tegishli guvohnoma asosida oliy o'quv yurtiga o'qishga kirayotgan paytda hisboga olinadigan ona tili bo'yicha bilimni baholashning milliy test tizimi yaratiladi;

— oliy ta'lim standartlari xorijiy

tajriba asosida takomillashtiriladi, mutaxassislikka aloqasi bo'lmagan fanlar soni 2 barobar qisqartiriladi;

— oliy ta'limda o'quv jarayoni ni kredit-modul tizimiga o'tkazish boshlanadi;

— pedagogik ta'larning 6 ta yo'nališi bo'yicha o'qish muddatini 3 yil qilib belgilanadi;

— oliy o'quv yurtlariga bosqichma-bosqich akademik va moliviyaviy mustaqillik beriladi;

— matematika, kimyo-biologiya, geologiya kabi yo'nashlarda fundamental va amaliy tadqiqotlar faollashtirilib, olimlarga barcha shart-sharoitlar yaratib beriladi;

— har bir oliy ta'lim va ilmiyat-daqiqot dargohida nufuzli chet el universitetlari va ilmiy markazlari bilan hamkorlik yo'iga qo'yiladi;

— "El-yurt umidi" jamg'armasi tomonidan 700 dan ziyyod olimlar, professor-o'qituvchilar chet elga ilmiy izlanish va malaka oshirish uchun yuboriladi;

— ta'larning barcha bosqi-

chlarida xalqaro andozalarga bo'liq javob beradigan axborot texnologiyalari joriy etiladi;

— Parlamentda ilm-ma'rifat va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish borasida amalga oshirilayotgan ishlar to'g'risida hukumat, tarmoq va hududlar rabbarlarining hisoboti mutanzam eshitib boriladi.

O'z navbatida, ta'lim sohasida bunday katta ko'lamli ishlarni amalga oshirish uchun boshqa sohalar, jumladan, qonun ustuvorligini ta'minlash, korruptsiyaga qarshi qat'iy kurashish, institusional salohiyatni yuksaltirish va kuchli demokratik institutlarni shakllantirish bilan bog'liq masalalar kun tartibiga qo'yildi.

Bashorat BAHRIDDINOVA,
Qarshi DU
o'zbek tilshunosligi
kafedrasini mudiri,
Xalq deputat-
lari Qashqadaryo
viloyat kengashi
deputati

O'sha kuni ona zamin bir qalqidi. Prezidentimizning el dardi, hasrati va orzu-umidlarini o'zida jo qilgan tarixiy Murojaatnomasi ham xalq qalbini qalqitib yubordi, desam mubolag'a bo'lmaydi. Mazmendorligi, ko'lami va eng muhimmi, amalii islohotlarni qamragan murojaat jamoatchilik diqqat markazida bo'ldi.

"Endi amaliy ishlarga o'tamiz!"

Ayniqsa, rasmiy minbardan aytigan "kambag'al" so'zi, propiska, korrupsiya ildizini quritish bo'yicha yangi tizim joriy qilinishi, ta'limdagi optimallashtirish, jamoatchilik palatasi, paxta va g'alla yetishtirishdagi davlat buyurtmasining bekor bo'lishi, islam ma'rifatini yuksaltirish haqidagi aytigan barcha ta'kidlari jamoatchilik fikri tinglanayotganligining isbotidir. Prezidentimiz deputatlar iborasi o'rniga "noiblar" deya murojaat qildilar. Muammolarning ochiq tahlili menga Erkin Vohidovning "Xalq noiblariga" she'rin eslatib yubordi:

*Sizni xalq tanladi, qilmadi suyuk,
Balki yelkangizga yuk ortdi buyuk.
Saylab oldi mardlar ichra mardini,
Ado qilasizmi mardlik shartini?
Ertaqa chiqgan chog' baland minbarga,
Ayta olasizmi yurtning dardini?*

Prezidentimiz yuksak minbardan turib, mardlik shartini bajardi. Ha, noiblar ko'tarishi kerak bo'lgan muammolar Yurtboshi tomonidan ochiq-oydin aytildi.

Erishilgan yutuqlarini inkor etmagan holda, haqiqiy ahvollimiz jahon hamjamiyati egallayotgan marralar oldida haminqadar ekanligi oydinlashib qoldi. Murojaatda barcha og'riqli nuqtalarimizga alohida to'xtalib o'tildi. Eng muhimmi, optimal takliflar berildi.

Murojaatda "Biz uzoq yillard qarsak chalish bilan ovora bo'lib, millat uchun og'ir yo'qotishlar qildik, bo'ldi endi amaliy ishlarga o'tamiz", devilganda yana ustoz satrli yodga tushdi:

*Dardni aytgan bilan dil bo'lmas xatos,
Gapni ko'p gapirdik, ish qoldi xolos.
Qororlardan bo'ldik, ilojar kerak,
Hasratlardan to'ydik, rivojlar kerak.*

Ha, endi bizga rivojlar kerak. Islohotlarga xayriyohmiz, endigi navbat ijroga.

Abu Nasr Forobiyning "Fozil olamlar shahri" asarida "Baxtga erishish yo'lida birlashgan jamoa eng fazilatli jamoadir", deb yozilgan. Barchamiz yakdil bo'lib, tarixning yangi sahifalarini yaratmasak, kelgusi avlod bizni aslo kechirmaydi.

Bir pedagog sifatida ilm va ma'rifat davlatning bosh siyosatiga aylanganidan juda mamnun bo'ldim. Murg'ak avlod ta'limidan to'oliy ta'lim sohasidagi muammolar o'z yechimini topgani muhim qadam bo'ldi. Oldinda biz — o'qituvchi va murabbiyatlarni ulkan vazifalar, katta imkoniyatlar kutmoqda.

Abu Nasr Forobiyning "Fozil olamlar shahri" asarida "Baxtga erishish yo'lida birlashgan jamoa eng fazilatli jamoadir", deb yozilgan. Barchamiz yakdil bo'lib, tarixning yangi sahifalarini yaratmasak, kelgusi avlod bizni aslo kechirmaydi.

Bilasizmi, sizga qanday dars o'tgan bo'lishsa, siz ham shunday dars berasiz. Murojaatdagi pedagog kadrlarni tayyorlovchi oliy ta'limda ham jiddiy islohotlar masalasi ko'tarilgani ustoz rutbasi yana asliga, yuksalishiga tutki bo'lishi, shubhasiz. Faqat bir muhim jihatni aslo unutmaysligimiz zarur! Ya'nii ta'lim darajasini jahon andozalariga olib chiqishda milliy o'zanlarimizni qadrlagan holda islohot o'tkazishimiz zarur.

Oldimizda millatga xizmat qilishdek sharaflı vazifa turibdi. O'quvchilarimiz esa millatning ertangi oydinlari bo'lishi kerak.

Nigora MANNOPOVA,
Erkin Vohidov nomidagi
ijod maktabi direktori

Islohotlarga xayriyohmiz, endigi navbat ijroga.

Ona tilimiz yanada qadr topajak

Maktabda ekanimda onam (nafaqadagi oqituvchi) telefon qilib goldilar: "Tanaffusga chiqishning kutib turdim. Tez televizorni qo'y. Prezidentimiz ta'lim haqida juda yaxshi gaplarni aytayptilar". O'sha vaqtning o'zida televizor "qulog" ni buray olmadim, ammo darslarim tugagach, birinchi ishim Murojaatnomani ko'rish bo'ldi. Juda ta'sirlandim. Ham quvondim, ham oldimizda katta mas'uliyatlari turganini his etdim.

Davlatimiz rahbari o'z Murojaatnomasida ta'lim tizimida olib boriladigan islohotlar to'g'risida alohida to'xtalib o'tgani va aynan joriy yilga "Ilm, ma'rifat va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish yili" deb nom berishni taklif etishi zamirida xalqimizning farovon hayoti uchun qilinajak egzu ishlar maqsadi mavjudligi biz — pedagoglarni quvontirdi. Jahonda iqdisodiy rivojlanganligi bilan olingan qaysi davlat tajribalarini o'rganmaylik, avvalo, ularning bunday darajaga erishishlarida ta'limming rivoji asos bo'lganligini ko'ramiz. Haqiqatda ham, kadrlar salohiyati davlat ravnagini belgilab beradi. Shuningdek, ma'rifatli xalqning turmushi saodatlari bo'lismi tarix sahifalarida bitilgan bitiklar hamda bugungi kun ko'zgusi aks ettiradi.

Birinchi navbatda, joriy yilda bog'cha yoshidagi farzandlarimizning aksariyati maktabgacha ta'lim maskanlariga qamrab olinishi bu ta'lim-tarbiyaning

sifatli bo'lishiga kafolatdir. Asrlar osba mustahkamligi bilan barchani lol qoldirib keladigan ko'hna binolari-miz boqiyligi, aslida, pishiq qo'yilgan poydevoriga bog'liq bo'lganidek, kichik yoshdan oq ilm-ma'rifatga oshno bo'lgan qalb, kelajakda nafaqat o'z yo'lini, balki o'zgalar yo'lini ham yoritguchchi oftob bo'ladi.

Maktab o'quv dasturlarining xorijiy tajribalar asosida takomillashishi, fanlarning xalqaro standartlarga mos kelishi hamda darsliklari sifatini oshirish haqidagi qilinishi zarur bo'lgan ishlar rejsasi bizni quvontirish bilan bir qatorda zimmamizga katta mas'uliyatlari yukladi. Negaki milliy tarbiyaga yo'g'rilgan zamonaviy bilim berish usullarini o'rganishimiz va amalda tatbiq etmog'imiz davr talabidir. Shuningdek, ona tilimizning yuksak qadr topayotgani barchamizni birdeq quvontirayotgan bo'lsa, ajab emas. Bu haqida Prezidentimiz so'zlariga yana bir bor e'tiborimizni qaratsak: "Ona tili bo'yicha bilimni baholashning milliy test tizimini yaratish lozim. Yoshlar istalgan vaqtida imtihon topshirib, tegishli guvohnoma olsa, o'qishiga kirayotgan paytda ona tili bo'yicha qayta sinovdan o'tishlariga hojat qolmaydi". Qaysi soha egasi bo'lishidan qat'i nazar, avvalo, o'z ona tilida nutqiy savodxonligi to'laqonli shakllangan bo'lishi kerakligiga undov bu!

Dildor NURMUHAMMEDOVA,
o'qituvchi

Kelajak kadrlari bizning qo'limizda

Har bir xalqning dunyo miqyosidagi nufuzi shu millatning ilm-u ma'rifatga munosabati bilan, mamlakatning taraqqiyoti esa shu ma-kondagi ilm-u ma'rifat rivoji-la amalga oshadi. Bu tarix isbotlagan haqiqatdir. Yurtboshimizning Oliy Majlisiga Murojaatnomasini o'qigani sari kelgusida O'zbekiston xalqining nufuzi yanada ko'tarilib, mamlakatimiz o'z taraqqiyoti bilan dunyonli lol qoldirishi ko'z oldimga kela boshladи. 30 yillik tajribaga ega muallimaman. Tanlagan kasbimni juda hurmat qilaman, mutaxassislik fanimni yaxshi ko'ruman. Shundanmi, 2020-yilimizning "Ilm, ma'rifat va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish yili", deb nomlanishi va ta'lim islohotlari borasida aytigan ajoyib yangiliklarni quvonib qabul qildim.

Murojaatnomada O'zbekistonni rivojlangan mamlakatga aylan-tirish uchun faqat jadal islohotlar, ilm, ma'rifat va innovatsiya bilan erishish haqida shunday fikrlar il-gari surilgan: "... avvalambor, ta-shabbuskor, islohotchi bo'lib may-donga chiqadigan, strategik fikr yuritadigan, bilimli va malakali yangi avlod kadrlarini tarbiyalashimiz zarur".

Bu fikrlar meni to'qinlantirib, o'ziga xos innovatsion g'oyalari bilan ilhomlantirdi. Axir salohiyatlari, izlanuvchan kadr tayyorlash uchun murabbiyining o'zi tashabbuskor va izlanuvchan bo'lishi kerak-ku. Yaxshisi, ko'nglimdan kechgan yangi tashabbuslar haqida ayta qolay.

Farzandlarimizning chet tillarni o'rganishlari juda yaxshi. Ammo bu o'zligimizni angloyolmay, urfodat, qadriyatimizni izzat mehrobiga qo'yolmay, milliy g'urur degan buyuk ne'matni yupqalash-tirish evaziga bo'imasligi kerak. Bolalarimiz, eng avval, o'z tilimizni, milliy qadriyatimizni yaxshi bilishi zarur. To'g'ri, bu-

ning uchun ma'naviyat, adabiyot darslari muallimlari faoliyat olib borishadi. Ammo chet tilini o'rganayotgan o'quvchi ko'proq biz bilan shug'ullanadi. Demak, bola qalbida milliy ma'naviyatni shak-lantirishga biz ham ustoz sifatida mas'ulizmiz.

Shuning uchun darsdan tash-qari olib boriladigan inglz tili fan to'garagim qatnashchilarini orasida bir tanlov o'tkazishni re-jalashtiriyapman. Bunda o'quvchilar xalqimizning halollik, odob-ax-loq, mehnatsevarlik, ota-onaga, kattalarga hurmat-izzat ko'rsatish haqidagi donishmandona ma-qollarini, masallarini inglz tiliga tarjima qiladilar. Nazarimda bu o'quvchilarining nafaqat ingliz tili ni o'rganishlariga, balki dunyoqa-rashi kengayishi, ilmiy ijodkorlik salohiyatlari shakllanishiga, o'ze-kona qadriyatimiz mohiyati bilan tanishishlariga ham yordam beradi.

Bizning 1-umumta'lim maktabimiz Oltinko'lidagi nufuzli ta'lim muassasasi hisoblanadi. 9-sinf o'quvchisi Muslimaxon Mirzayeva

yosh xonanda sifatida Sankt-Peterburgda o'tkazilgan xalqaro tanlov g'olib bo'lgan bo'lsa, tengdoshlari Muhammadyusuf Abdumutallibov va Xadicha Komilova fortepiano bo'yicha biri Moskvada, biri Ispaniyada o'tkazilgan tanlovda 1-va 3-o'rin sohibi bo'lib qaytishdi. 3-sinf o'quvchisi Muhammadsodiq Shokirov sambo bo'yicha Osiyo championi bo'lib hammamizni xursand qildi.

Quvonarlisi, maktabimizdagidan o'ndan ortiq ingliz tili o'qituvchisi bir paytlar maktabimiz o'quvchilarini bo'lishgan. Demak, ular o'zinga izdosh bo'lgan muallim-shogirdlarim. O'quvchilarining dars jarayonlarini tahlil qilish uchun tez-tez nazorat darslariga kirib o'tiraman. Kamchiliklarni ko'rsatib, yo'l-yo'riq ko'rsataman, yutuqlari bilan faxrlanaman.

Prezidentimiz Murojaatnomasida ta'kidlab o'tilgan yuksak maqsadlarning amalga oshishida, avvalo, malakali, yetuk kadrlarning o'rnini beqiyos. Kadrlar esa ta'lim dargohlarida kamolga yetadi. Agar har bir fan o'qituvchisi o'quvchilarini orasida o'ziga izdosh bo'ladiganlarga katta e'tibor qaratsa, ularning salohiyati, iqtidorini o'stirishga bor kuch-quvvati bilan tirishsa, mamlakatda zarur mutaxassislarga bo'lgan ehtiyoj albatta qoplanadi.

Manzura YO'LDSHEVA,
Oltinko'l tumanidagi 1-umumta'lim maktabi o'qituvchisi

Ijtimoiy tarmoqlarda nima gap?

SESHANBADA...

Hafta voqealari

Prezident Oliy Majlisga Murojaat nomda yo'lladi. Unda qator masalalar, xususan, Toshkent shahri uchun amalda bo'lgan propiska tizimini isloh qilish masalasi ko'tarildi. Ayni shu mavzu tilga olingan vaqtida Toshkent shahrida zilzila qayd etildi. Bu ijtimoiy tarmoq foydalananuvchilarining yaxshigina mutoyibasiga sabab bo'ldi.

***

Futbol bo'yicha O'zbekiston yoshlar terma jamoasi 23 yoshlilar o'tasida o'tgan Osiyo championatida BAAni yirik hisobda yengib, Saudiya Arabistoniga mag'lub bo'ldi. Uchinchi o'rinni uchun bahsda Avstraliyaga imkoniyatni va Tokioda o'tadigan yozgi Olimpiya o'yinlari yo'llanmasini boy berdi.

***

Yakuniy nazorat ishiga yozilgan javoblardan: "Assalomu alaykum, ustoz. Erkaycha to'g'risini aytaman, miyamda xech qanday fan xaqida bilim yug'. Boshqa talabalgara o'xshab telefonidan, daftardan, yo bo'lmasa, bironta bilimli boladan ko'chirib nima qilaman? Sizdi emas, o'zimni aldayman-ku. Iltimos, to'g'ri tushunasiz deb o'ylayman. Manam boshqalar qatori yaxshi boxoga yopishdi xoxlayman. Afsuski, buning iloji yo'q".

***

Qo'chqorboy 10 million oylik oladi va har kuni go'sht yeydi. Toshmat 1 million oylik oladi va karam yeydi. O'rtacha statistika: do'Ima yeyilyapti.

***

Bizda hamma Yaponiyadagidek taraqqiyot bo'lishini istaydi. Muammo shunda ki, hech kim yaponlardek ishlashni xohlamaydi.

***

Abror Zohidov televideniye haqida: "Opa-singil er talalsha, kimdir kaltakesak, chayonlarga o'ralashib qichqisra va tepasiya chiroyli qilib "Milliy" deb yozib qo'ysa, zo'r-dal!".

***

Ohori to'kilgan so'zlar: ma'naviyat, korrupsiya, investitsiya.

***

Diqqat, e'lon! Deputat va senatorlar yig'ilishida aksirib berish uchun bir xitoylik qidiriyapman. Katta mukofot evaziga!

***

Taksichi o'zini Shumaxerga qiyos qilib, bir-ikkita tryuk ko'rsata boshlasa, hayotga muhabbatning maksimal darajada oshib ketarkan.

***

U ertadan kechgacha "Facebook"da o'trib IELTSdan 9 olishni orzu qilardi.

Futbol haqida

Axtam Ro'zimurodov: "Futbolchilarimiz o'tgan o'yinda kimlarning "avlodi" ekanini his qilib o'ynagandi, keyingi o'yinda esa kimlarning "ukasi" ekanini his qilib o'ynadi".

***

O'ylab qolaman: nega ba'zi sharhlovchilarimiz murabbiy bo'lishmagan ekan-a? Tavsiyalari bilan joningga tegaveradi.

***

Bir o'yinda beshta gol urguncha, shuni uchta o'yinga bo'lib-bo'lib urmaysanmi, jigit!?

***

Abbos Serobov: "Otishga hukm qiligan mahbusga savol berilibdi: "So'nggi tiling nima?". "Meni Bobur Abduxoliqov otishini istayman...".

***

Mirzayor Erkinov: "Menimcha, Avstraliyaga qarshi o'yin oldidan bolalarni qo'llab-quvvatlash uchun hokim Shuhrat G'aniyevni chaqirish kerak edi".

Ijtimoiy tarmoqlarni
Suhrob ZIYO kuzatdi.

...SESHANBAGACHA

Shoirning bu she'rini o'qishdan oldin o'quvchilar tong paytidagi tabiat manzarasini kuzatib, oлган taassurotlarini dastlab og'zaki, keyin yozma bayon qilib bersalar, she'r muvaffaqiyatlil tahlil qilinadi. Ular she'r mazmunini chuqur tushunishlari uchun tasavvurlari, shoир yaratgan betakror obrazlar, badiiy tasviriy vositalari o'rtasida bog'lanish bo'lishiga e'tibor berishi maqsadga muvofiqdir. Mashqlar orqali shoirning so'z qo'llash mahorati, obrazlar olami, badiiy tasviriy vositalarni qo'llash mahorati xususida o'quvchilaming tasavvurlarini kengaytirishga, tafakkurini rivojlantirishga harakat qildik. Bu metodik tavsija ona tili o'qituvchilari, 11-sinf o'quvchilarini oly o'quv yurtiga tayyorlash uchun qo'l keladi. Mashqlarni bajarish orqali o'quvchilar badiiy matnni tahlil qiladi.

"Tong otmoqda, tong o'qlar otar"

**Tong otmoqda, tong o'qlar otar,
Tong otmoqda, quyosh —**

zambarak.

**Yaralangan Yer shari yotar,
Boshlarida yashil chambarak.
Tong otmoqda, musafko tongga
Yuragini tutar odamlar.**

**Shu tong uchun kelgan jahonga
Va shu tong deb o'tar odamlar.
Tong otmoqda...**

1-mashq: She'rdagi qofiyadosh so'zlarini toping.

2-mashq: Tong mavzusida ijod qilgan ijodkorlarni bilasizmi? Bilganlariningda daftaringizga qayd qiling.

"Tong" mavzusida ijod qilgan ijodkorlar: Cho'lpion ("Tong sirlari"), Mirtemir ("Tong"), Zulfay ("Tong qo'shig'i"), Uyg'un ("Tong"), Rauf Parfi ("Tong otmoqda"), Asqad Muxtor ("Tong edi"), Hamid Olimjon ("Tong lavhasi"), Erkin Vohidov ("Tong nafasi").

3-mashq: Tong so'zining lug'aviyi bilan paronim hosil qilish mumkin?

"Tong" so'zining lug'aviy ma'nolari: kun chiqish payti, subhidam, sahar, azon, ko'chma ma'noda biror narsaning boshlanish payti, qotib qolmoq.

4-mashq: She'rdagi tong so'zining antonimlarini toping.

"Tong" so'zining antonimlari: kech, tun, kechqurun, oqshom, shom.

5-mashq: Tong o'z ma'nosidan tashqari ifodalagan ramziy tushunchalarini aniqlang.

"Tong" o'z ma'nosidan tashqari ifodalagan ramziy tushunchalar: inson hurligi, yorqin, kelajak, erkin turmush, ozod hayot.

6-mashq: tong so'zining misralaridagi ma'nolarini daftaringizga yozing.

"Tong" so'zining misralaridagi ma'nolar: birinchi misrada — tabiat hodisasi; ikkinchi misrada — egzilik uchun kurash-yotgan to'chi; beshinchi misrada — kurashning maqsadi; yettingchi misrada — yorqin kelajak, ozod hayot timsoli; sakkizinchchi, to'q-qizinchchi misralarda — inson hurligi.

7-mashq: She'rdagi qofiyadosh so'zlarini toping.

"Tong otmoqda" she'rinish qofiyalanish tizimi: otar — yotar, zambarak — chambarak, tongga — jahonga, odamlar — odamlar.

8-mashq: "Tong otmoqda" birikmasining she'rda qo'llanish o'rinnarini aniqlang.

"Tong otmoqda" she'rda tong otmoqda birikmasi:

- turoqda;
- misrada;
- bandda;
- she'rda.

9-mashq: She'rdan yaxlit obrazga aylangan so'zlarini toping.

She'rdagi obrazlar: tong, quyosh, tun, o'qlar, nur, Yer shari, odamlar.

10-mashq: She'rdagi qaysi so'zlar bilan paronim hosil qilish mumkin?

Paronimlar: o'tar-otar, zambarak-chambarak, tong-dong, otmoq-o'tmoq, o'q-oq, quyosh-quyon, yer-shar, shar-zar, kel-ket, yotar-sotar, bosh-qosh, yashil-yashir, yurak-kurak, derter.

11-mashq: She'rdagi o'xshatishlarni toping. O'xshatilgan narsa, o'xshagan narsa, o'xshatish sabablari haqidagi fikringizni bayon eting.

"Tong otmoqda" she'ridagi o'xshatishlar: quyosh — zambaraka, borliqqa taralayotgan nurlar — o'qqa, tong — to'pchi-ga, o'xshayotgan narsa — quyosh; o'xshatilayotgan narsa — zambarak, o'xshayotgan narsa — borliqqa taralayotgan nurlar, o'xshatilayotgan narsa — o'q, o'xshayotgan narsa — tong, o'xshatilayotgan narsa — to'pchi.

Bu tahillarning muhimligi shundaki, o'quvchilarda tarmoqlari fikrlash imkonini beradi. O'quvchilar taqdim etilgan fikrlarga og'zaki va yozma munosabat bildiradi.

Mushtariy muhokamasi

"Shaffof tanlov — shaffof natija"

"Yilning eng yaxshi fan o'qituvchisi" tanlovi qanday o'tkazilishini istaysiz? Xalq ta'limi vazirligi tomonidan tanlovni 2020-yilda yuqori saviyada, adolatlari va shaffof o'tkazish maqsadida www.idea.itsm.uz sahifasida maxsus so'rov nomda o'tkazilmogda. So'rovnomada tanlovda qanday sinov turlaridan foydalanish, nechta bosqichda o'tkazish hamda shaffoflik va adolatlari ta'minlash bo'yicha takliflariningizni qoldirish imkoniyatini yaratildi. Muhokama joriy yilning 31-yanvariga qadar davom etadi, so'ng barcha fikr-mulohaza va takliflar o'rganilib, natijalar e'lon qilinadi. Ta'lim jarayonidagi har bir yangilikka hozirjavob "Ma'rifat" mushtariylari" guruhi a'zolarining ushbu tanlov borasida ham aytar so'zi bor.

Shoira TURDIBEKOVA, Yashnobod tumanidagi 149-maktab o'qituvchisi:

— O'tgan yili "Yilning eng yaxshi fan o'qituvchisi" tanlovida qatnashib, sovrinli o'rinni qo'liga kiritgannan. Shu yuzasidan quyidagi takliflarni bermoqchiman:

1. Tanlovida qatnashish uchun ham muddat belgilansa (natijadan tashqari, shunda har safar o'sha-o'sha ustoz qatnashmaydi).

2. Baholashda o'qituvchining shu kuniga qadar erishgan yutuqlarini ham hisobga olish kerak.

3. Keyinchalik pedagoglarning ish tajribasi haqida ommaviy axborot vositalarida keng yoritilib, ko'rsatuvlar tayyorlanlsa.

4. Sovrinali o'rinni olgan ustozlarning darslari yosh mutaxassisilarga metodik yordam sifatida nashr etilsa.

5. Faqat respublikada emas, shahar, tumanida ham yuqori o'rinni egallaganlarning darsi, metodikasi va boshqa tajribalari davriy nashrlarda chop etilsin. Chunki bu ko'philikka ibrat bo'lar edi.

Shirinay ABDIJAMILOVA, Xo'jayli tumanidagi 6-maktab o'qituvchisi:

— Bu tanloving birinchi navbatda nomini o'zgartirish kerak. Masalan, "Zamonaviy pedagog", "Ilg'or mulallim" va hokazo. Eng muhim jihat, tanloving maktab bosqichida barcha o'qituvchilar qatnashishi shart. O'qituvchilar tanlovga tayyorlanish munosabati bilan ham o'z ustida ishlaydi. Qolaversa, kitobxonlik bo'yicha shart qo'shishni ham taklif qilgan bo'lardim.

Hafiza RASHIDOVA, Termiz shahridagi 13-maktab o'qituvchisi:

— Tanlov nizomiga yangilik kiritish vaqtini keldi. Masalan, sinovlar amaliy fanlar yo'nalishidagi ustozlarga amaliy shaklda bo'lsin. Hozir o'qituvchilar har xil sabablar bilan tinimsiz test topshirmoqda. Menimcha, bu unchalik o'zini oqlamaydi. Ustozlar bir-birining darsini yoki ishini ko'rib tajriba orttirsin. Oldingi qatnashchilarga bu jarayon man qilingan edi. Shunday adolatlari nizom tuzish kerakki, ishtirokchilar xato va kamchiliklarini tan olib, tanlovdan rozi bo'lib qaytishsin. Baracha jarayonlar ochiq-oydin o'tsin. Ishtirokchi, raqibi undan kuchli ekanligini ko'rib, tan, olsagining do'stona muhit hosil bo'ladi. Apellatsiya bergan ustozning ishini adolatlari hal qilish kerak.

Norchuchuk NORMURODOVA, Shahrabsabz shahridagi 16-maktab o'qituvchisi:

— Avvalo, tanloving barcha bosqichlarda testni onlayn tarzda o'tkazish kerak. Ikkinchidan, kompyuterda dars ishlana yozganda uning o'quvchilarga tushunarli bo'lishi va sifatiga alohida e'tibor berish zarur. Hakamlar ko'proq rejada ko'rsatilgan ballarga mos yozilganligiga qarashadi. Dars ishlansmasi barcha bosqichlarda bo'lishi tarafdoriman. Ijtimoiy tarmoqlardagi ovoz to'plash — bu korupsianying bir ko'rinishi. O'qituvchining ishiga mutaxassis bo'Imagan insonlar baho berishi noto'g'ri. Notanish sindfa notanish o'quvchilarga tanlangan mavzu asosida o'tilgan darsga eng yuqori ball berish lozim.

Oysa KARIMOVA, Ellik-qal'a tumanidagi 40-maktabning boshlang'ich ta'lim o'qituvchisi:

— Tuman, viloyat bosqichlari quyidagi shartlar asosida o'tsa yaxshi bo'lar edi: 1-shart — test sinovi, 2-shart — dars ishlama yaratish, 3-shart — dars o'tish. Tanloving respublika bosqichidagi shartlarga biroz o'zgartirishlar kiritilishi lozim. "Facebook" yoki boshqa ijtimoiy tarmoqlarda ovoz to'plash sharti noyoiz. Uning o'miga o'quvchining erishgan yutuqlari, o'quvchisining yutuqlari, ijtdorligi (maqolalari, to'plamlari), shaxsiy portfoliosi baholansa yaxshi bo'lard. 1-shart natijalar 2-shart tugamaguncha e'lon qilinmasligi kerak. Chunki ayrim hakamlar birinchi shart natijalariga qarab, ikkinchi shartga ball qo'yishiga shaxsan guvon bo'lganman. Test sinovlarining respublika bosqichiga hakamlar kerak emas. Tuman, viloyat bosqichlaridan g'olib bo'lib respublikale bosqichiga yetib borgan o'n to'rt nafar o'qituvchi g'olib sanalishi tarafdoriman. Chunki respublika bosqichida ishtirok etayotgan barcha o'qituvchilar juda faol, bir-biridan kam emas. Nahotki, bir yilda bir fan bo'yicha respublikamizda o'n to'rt nafar yilning eng yaxshi fan o'qituvchisi bo'lmasa... Respublika bosqichida faqat dars ishlama yaratish, dars o'tish sharti yetarli. Birinchi kuni barcha ishtirokchilar dars ishlama yaratsta, ikkinchi kuni o'sha dars ishlama asosida dars o'tsa-yu, ishtirokchilar bir-birining darsini kuzatib, tahsil qilsa, metod, tajriba almashsra, nur ustiga nur bo'lari edi.

Dilnoza BOQIYEVA, Yakkabog' tumanidagi 37-maktab o'qituvchisi:

— "Yilning eng yaxshi fan o'qituvchisi" tanlovida qatnashadigan ustozlarning ta'lim nashrlari bilan qanchalik yaxshi aloqa yo'nga qo'ygani va ommaviy axborot vositalarida chiqishlari, qolaversa, gazeta, jurnallar bilan hamkorliklariga ham e'tibor qaratilishi kerak.

Dilfuza G'AZNAYEVA, Sirdaryo tumanidagi 5-maktab o'qituvchisi:

— Ushbu tanloving dars ishlansmasi yozish sharti o'miga o'qituvchining ijtdorligi, ixtirochiligidagi ko'rsata oladigan ilmiy qarashlari aks etgan maqolalar, tasiyalar yaratish sharti kiritilsa, maqsadga muvofiq bo'lardi. Tanlov bahona bir qancha ixtiolar, kashfiyotlar, ajoyib ilmiy qarashlar dunyo yuzini ko'rsa, ne ajab!?

SHOHSANAM:

— Yil o'qituvchisi tanlovida men ham bir necha bor qatnashganman. To'g'risi, bu tanlovdan ko'nglim qolgan. Fikrimcha, buning o'mida darslar festivali o'tkazilgan ma'qul. Birlamchi vazifamiz dars o'tish bo'yicha bilim va mahoratimizni sinardik.

Zulayho MAMATQULOVA, Toshloq tumanidagi 15-maktab o'qituvchisi:

— Rossiyaning "Yil o'qituvchisi" tanlovida har bir o'qituvchining fidokorona mehnati ijtimoiy tarmoq va televideniye orqali yoritib borilar ekan. Bizda ham bu tanloving respublika bosqichi ommaviy axborot vositalari orqali to'g'ridan to'g'ri yoritilishi kerak. Bu jamiyatda o'qituvchilarning nufuzi yana bir karra oshishiga olib keladi. "Yosh kitobxon" tanlovi teleekranda berilgach, kitobxonlar safi kengaydi. Bu orqali faol o'qituvchilar ham ko'par yedi. Joriy yil tanlov g'oliblari katta pul mukofotlari bilan taqdirlandi. G'olib o'qituvchilar bundan ko'proq rag'batga munosib, nazdimda.

Dilnoza JUMANOVA, Nukus shahridagi 48-IDUM o'qituvchisi:

— "Yosh kitobxon" tanlovida bo'lgani kabi bu tanlov ham yosh toifalari yoki pedagogik ish staj bo'yicha tashkil qilinsa deyman, negaki yosh o'qituvchilar bilan katta tajribaga ega ustozlar o'tasida ham pedagogik tajriba, ham boshqa jihatlarga ko'ra farq bor.

Adolatxon SOBIROVA, Urganch shahridagi 8-IDUM o'qituvchisi:

— Kitob o'qigan, g'azal yodlagan o'quvchiga ravo ko'rilgan avtomashina nega shunday o'quvchilarini o'qitayotgan, yutuqlarga erishishida madad, sababchi bo'layotgan, tajribasi, bilimini butun respublikaga namoyish qila olgan ustozlarga berilmaydi? Dalada ikki kun paxta terib yoki she'r yozib, viloyat hokimidan "Spark" o'qituvchilarini qadri yo'qmi o'qituvchining!?

Shahnoza BERDIQULOVA, Oqqo'rg'on tumanidagi 38-maktab o'qituvchisi:

— "Yilning eng yaxshi fan o'qituvchisi" tanlovida har bir fanning o'z mutaxassisilardan tuzilgan hay'at a'zolari bo'lishi kerak. Mana shu tuzilgan jamaa tuman miqyosidagi tanlovg'ha ham bevosita va bilvosita aloqador bo'lishi lozim. Ayrim tumanlarda tanlov shartlari ko'r-ko'rana baholanadi. Chunki hay'at a'zolari talabga javob bermaydi. Viloyat bosqichidagi dars o'tib berish jarayoni

da qatnashchilar bir soatda (vaqtini tejash maqsadida) 4-5 ta darsni bir vaqtida o'tib beradi, lekin hakamlar har xil fan o'qituvchilari bo'lishadi. Aslida ular erinmasdan har bir o'qituvchining darsiga kirib, kuza-tishi lozim. Bir kunda ulgurishmasa, ikki kunda o'tkazishsin. Axir u kichik tanlov emas-ku, bu uchun qancha o'qituvchilarining mehnati singgan.

Asadullo SANAULOV, Kitob tumanidagi 79-maktab o'qituvchisi:

— "Yilning eng yaxshi fan o'qituvchisi" tanlovi juda o'rinni tashkil etilgan. Fikrimcha, ushbu tanlovda ishtirok etuvchi o'qituvchilarning mazkur o'quv yilida erishgan yutuqlari va ko'rsatgan natijalari hisobga olingan holda da'vogarlari tanlab olish kerak. Shunda uning saviyasi oshadi. Bundan tashqari ushbu tanlov jarayonlari ommaviy axborot vositalarida keng yoritib borilsa, maqsadga muvofiq bo'lar edi.

Gulchehra TOHIROVA, Gijduvon tumanidagi 61-IDUM O'IBDO:

— Ushbu tanlovi tashkil etishda, eng avvalo, uning o'qituvchi uchun iqtisodiy yoki bo'imasligini hamda oltunga teng vaqtiga tejab qolinishini hisobga olish muhim deb o'yayman. Tanlov shartlari uszozlarining bevosita faoliyatiga bog'langsana, masalan, shu paytgacha qilgan ishlari, qo'liga kiritgan yutuqlari, o'quvchilarining bilim sifati, faoliyati va hokazolar o'rganilib chiqilsa. So'ng hay'at a'zolari tomonidan baholansa. Bitta mavzudagi dars emas, ishi davomida bir necha darslarini tahlil qilishsin. O'quvchi uchun nima beryapti uning bilimi? Tajribasini oshira olganmi? Pedagogik mahoratga egami? Shularni biroz ko'proq muddat o'rganishsa, maqsadga muvofiq bo'lardi. Bitta dars bilan kimga baho bera olamiz?

Barchinoy KARIMOVA, Buxoro shahridagi 32-IDUM o'qituvchisi:

— Shu yilgi tanloving g'olibi sifatida aytmoqchimanki, respublika bosqichidagi "Facebook"da ovoz yig'ish shartini butunlay chiqarib tashlash kerak. Chunki bu shart o'zini oqlamadi, ko'philik uning mohiyatini tushunmadi. Menda hatto shu masalada olayvi mojarolar ham yuzaga keldi. 2- va 3-shartlar, ya'ni dars o'tish va onlayn test shartlari keyingi yil uchun ham kerak, nazarimda. Chunki bu orqali o'quvchining pedagogik mahoratini, ilmiy salohiyatini yuzaga chiqarish imkonini mavjud. Keyingi yil ushbu tanloving samaradorligini yanada oshirish, iqtidorli o'qituvchilarning yuzaga chiqarish uchun quyidagi takliflarini ilova qilmoqchi edim. Shu yilgi nizomiga ko'ra, barcha fanlar uchun shartlari bir xil edi. Nazarimda, ovoz yig'ish sharti o'rniga ham yuzaga fanga o'z yo'nalishi bo'yicha qo'shimcha shart qo'yilsa, o'rinni bo'lardi. Jumladan, ona til yo'nalishida bioror g'azalni aruz vazni asosida ifodalayti aytilib berish kabi. Tanloving adolatlari hamda shaffof o'tkazishini ta'minlash uchun shartlar onlayn tarzda tashkil qilinsa, maqsadga muvofiq bo'lar edi.

Niginabonu SHUKUROVA tayyorladi.

Sinab ko'ring

O'quv jarayonida tanqidiy fikrlash texnologiyalarining ba'zi metodlaridan foydalanib, o'quvchilarni inglez til darslarida interaktiv faoliyat bilan shug'ullanishga, bilimlarini hayotda qo'llash va ijodiy salohiyatini rivojlantirishga o'rgatish mumkin.

O'ynab o'rganing

Interaktiv faoliyatga jalg qilish usullari quyidagicha:
Evristik uslub (yoki zerikarli grammatikani qiziqarli va samarali o'rgatish usuli);

Empatik uslub (objektga kirish usuli) natijasida o'quvchi biror predmet holatiga kirish va his qilish orqali uni bilishga urinadi. Masalan, mushuk, qalam, taxta, yog'och, bulut va boshqa narsalarning mohiyatini o'rganish. O'quvchi objektga savol berib, uni og'zaki, yozma va rasm shaklida ifodalashi mumkin. O'quvchilardan doskaga istalgan predmet nomini yozishi (a pen, a pencil, a book, a copy-book, a cap, a sweet, a ball, a stone, a plastic bag ect.), keyin har bir o'quvchi ulardan birini tanlab, 10-15 daqqaq ichida (may/might/must/can/could + infinitive; may/might/must + Present Participle; may/might/must/can/could + Have + Past Participle) strukturasi bo'yicha uni tasvirlab berishi so'raladi.

Bir o'quvchi doskaga chiqariladi, qolgan o'quvchilar unga biror jonsiz predmet, masalan, bananni tasvirlab beradilar. Doskaga chiqqan o'quvchi esa tasvirlangan narsani topishi kerak. Buning uchun o'quvchilar it can/must/should be + V3 strukturasidan foydalanadilar.

Masalan:

It can be eaten. It must be eaten fresh. It should be peeled.

O'z vaqtida topishmoqni topayotgan o'quvchi quyidagi savollar bilan murojaat etishi mumkin: *Can it be broken? Should it be eaten?*

"Aqliy hujum" metodi fikr, g'oya va suhbatlarni ifodalash uchun eng oddiy usul hisoblanadi. O'rtaga mavzu tashlanadi. Masalan:

Date Season Week Weekdays Calendar Months Holiday Year Numbers

O'quvchilar o'zlarini bilgan va o'yagan fikrlarini aytadi. Ular to'g'ri yoki noto'g'ri bo'lishiqa qaramay qabul qilinadi. O'qituvchining roli — o'quvchilarni fikrlashga, o'z fikrini erkin bayon etishga undash.

"Cluster" metodidan olingan bilimlarni tizimlashtirish, tekshirishda foydalaniladi. Metod texnologiyasi bo'yicha miyada paydo bo'lgan fikrlar bir so'zni ifodalashga qaratiladi. Har bir yangi so'z asosiy so'zga bog'lanib, umumiylar bir zanjir hosil qiladi.

"INSERT" metodi:

I — interactive — interaktiv;
N — noting — qayd etuvchi;
S — system — sistema;
E — effective — samador;

R — reading and — o'qish va;
T — thinking — fikrlash uchun.

O'quvchilar biror matnni o'qish jarayonida "V" — bilardim, "+" — yangi, "-" — boshqacha o'yagan edim, "?" — tushunmadim, savollarim bor shaklidagi jadvalni to'ldirib ketadilar. Bu ularni diqqatini jamlash, fikr yuritish va mazmunga e'tibor berishga o'rgatadi.

"5-W" metodi (Kim? Nima? Qachon? Qayerda? Nimaga?) matn ustida ishlashga o'rgatadi.

Masalan: "The Lost World" matni berilgan, unga Who? What? When? Where? Why? savollarini berib, javob topiladi.

Professor During the August The Amazon They

Challenger, expedition 28 th rainforest invented

Professor they in South Time

Summerlee, encountered Amerika Machine

Reporter prehistoric

Edward animals

Malone,

Hunter Lord

John Roxton

Bunday usul va metodlar orqali o'quvchilarning xorijiy tillarga qiziqishini oshirish, interfaol muhit yaratish, samarali natijaga erishish mumkin.

Shoyista ABDUJALILOVA,
Farg'ona ixtisoslashtirilgan
olimpiya zaxiralari maktab-internati
ingliz til o'qituvchisi

Ta'limga AKT

Oflayn testlardan foydalanishni bilasizmi?

Zamonaviy ta'limga eng muhim vazifasi o'quvchiga faqatgina muayyan bilimni o'rgatish emas, balki ularning fikrlash qobiliyatini o'stirish, egallagan bilimlarini amalda samarali qo'llay olish ko'nikmasini shakllantirishdan iboratdir. Bunda dars jarayonida oflays testlarni qo'llash yaxshi natija beradi.

Oflayn test bu EazyQuizz va iSpring Suite dasturlarida tuzilgan testlardir. Hozirgi kunda bu dasturlardan informatika fani o'qituvchilari foydalanib kelishmoqda. Oflayn testlarni boshqa fan o'qituvchilariga ham tavsiya qilaman. Bunga asosab dasturlarning soddaligi va undan foydala-

nishning qulayligidir. Bu dasturlarda oddiy testlarni oflays testlarga aylantrish qulay bo'lganligi uchun o'qituvchi ko'p variantli testlar yaratishi mumkin.

Masalan: EazyQuizz dasturining "Savollar va javoblar" bo'limidagi "Savol tur'i" qismida testing olti xil turdag'i ko'rinishlari mavjud bo'lib, ular quydagiidan iborat:

1. Qarama-qarshi tanlovli.
2. Bir tanlovli.
3. Ko'p tanlovli.
4. To'g'ri ketma-ketlikni o'matish.
5. Muvoqilqini o'matish.
6. Erkin javob.

"Bir tanlovli" ko'rinishda savolga javob variantlari ichidan faqat bittasi to'g'ri hisoblanadi (1-rasm).

Bizni qiziqitrayotgan narsa yoki jarayon nima deb ataladi?

Savol tur'i	Bir tanlovli
Savol	Bizni qiziqitrayotgan narsa yoki jarayon nima deb ataladi?
Javob variantlari	☐ dastur ☐ algoritm ☒ obyekt
1-rasm	Qarama-qarshi tanlovli

"Qarama-qarshi tanlovli" ko'rinishda "Statement" qismiga "ha" yoki "yo'q" javob variantlarini qabul qiladigan teorema yoki ta'rifga o'xshash matn kiritiladi (2-rasm).

Algoritim - biror maqsadga erishishga yo'naltirilgan ijrochi bajarishi uchun mo'ljallangan buyruqlarning ketma ketligini!

Savol tur'i	Qarama-qarshi tanlovli
Statement:	Algoritim - biror maqsadga erishishga yo'naltirilgan ijrochi bajarishi uchun mo'ljallangan buyruqlarning ketma ketligini!
1-rasm	ha yo'q

Savol tur'i	Ko'p tanlovli
Savol	Algoritmning qanday xossalari bor?
Javob variantlari	☐ aniqlik ☐ tushunarlik ☐ obyekt
2-rasm	ha yo'q

Keyingi ko'rinish esa "Ko'p tanlovli" bo'lib, savolga berilgan javob variantlari bir nechta to'g'ri javob bo'lishi mumkin (3-rasm).

Savol tur'i	Algoritmning qanday xossalari bor?
Savol	Algoritmning qanday xossalari bor?
Javob variantlari	☐ aniqlik ☒ tushunarlik ☐ obyekt
3-rasm	aniqlik tushunarlik obyekt

qo'sya, bu o'quvchilarda nazariy bilimlarni amalda qo'llay olish malakasi ni oshiradi. Asosiy maq-sadimiz, o'sib kelayotgan yoshlarga ko'plab imkoniyatlarni yaratib berish, ulardan oqilona foydalanish yo'llarini o'rgatishdan iboratligini chuqrang anglagan holda, har bir fan o'qituvchisi bu testlarni tayyorlash usullarini mukammal o'rganmog'i va dars mashg'ulotlari jarayonida ulardan samarali foydalanma bilmog'i lozim. Oflayn testlarning turli xil ko'rinishlarini izlab topib, ularni har bir darsda qo'llash orqali ta'lif samaradorligini oshirishga erishishimiz mumkin.

Donyor SAYLXONOV,
Shovot tumanidagi
23-umumta'lif maktabi
informatika fani o'qituvchisi

Attestatsiya: ko'zbo'yamachilik va mas'uliyatsizlikka barham beraylik!

(Davomi. Boshi 1-betda)

Joriy yilda bo'lib o'tadigan pedagog kadrlar attestatsiyasi rasman boshlanganligi to'g'risida xabar bergandik. Mazkur mavzu barcha pedagoglar uchun qiziqarli ekanini inobatga olib, **Vazirlar Mahkamasi buzuridagi Ta'limg sifatini nazorat qilish davlat inspeksiysi bo'lim boshlig'i Safarali Hamroyevga** bir necha savol bilan murojaat qildik.

— Avvalo, pedagog kadrlar attestatsiyasi qaysi me'yoriy hujjalas asosida amalga oshirilishi, jarayonlarning tashkil etishi va kim tomonidan o'tkazilishi haqida to'xtalib o'tsangiz.

— Pedagog kadrlar attestatsiyasi O'zbekiston Respublikasining "Ta'limg to'g'risida" qonuni, Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 13-maydagi 392-son qarori bilan tasdiqlangan "Maktabgacha, umumiyo o'rta, o'rtalik maxsus, kasb-hunar va maktabdan tashqari davlat ta'limg muassasalarini pedagog kadrlarini attestatsiyadan o'tkazish tartibi to'g'risida nizom" hamda O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tomonidan 2019-yil 16-sentabrda 3182-raqami bilan davlat ro'yxatidan o'tkazilgan "Maktabgacha, umumiyo o'rta, o'rtalik maxsus, kasb-hunar va maktabdan tashqari davlat ta'limg muassasalarini pedagog kadrlarining attestatsiya natijalarini baholash mezonlari" asosida tashkil etiladi.

Attestatsiya o'tkazishda ta'limg muassasalarini bo'yicha maxsus vakolat berilgan davlat organlari hamda mahalliy davlat hokimiyati organlari faoliyatini muvoqiflashtirish va attestatsiyani nazorat qilish Ta'limg inspeksiysi tomonidan amalga oshiriladi.

Muvofiqlashtirish ishlari attestatsiya jadvallarini ishlab chiqish, tasdiqlash, shuningdek, attestatsiyaga oid faoliyatni tashkil etish bo'yicha qo'shma qarorlar loyihibarini tayyorlashda ishtirot etish, birinchi, oly malaka toifali va yetakchi, bosh o'quvchi lavozimidagi hamda ushbu malaka toifalari va lavozimlariga talabgor pedagog kadrlar uchun test (yozma, ijodiy ish) sinovlarini o'tkazish hamda ularning natijalarini e'lon qilish, pedagog kadrlarining attestatsiyadan o'tganligi to'g'risida sertifikatlar topshirilishini ta'minlashdan iborat.

O'quv fani bo'yicha malaka sinoviga oid yozma va ijodiy ish hamda ikkinchi malaka toifasiga

va katta o'quvchi lavozimiga talabgor pedagog kadrlarining test sinovlarini o'tkazish tizimida ta'limg muassasalarini bo'lgan vazirliklar va idoralar bilan kelishgan holda ta'limg turlari bo'yicha Maktabgacha ta'limg vazirligi, Xalq ta'limg vazirligi, Oliy va o'rtalik maxsus ta'limg vazirligi, Madaniyat vazirligi, Jismoniy tarbiya va sport vazirligi tomonidan amalga oshiriladi.

Bevosita pedagog kadrlarini malaka toifasida (lavozimida) qoldirish yoki boshqa toifa (lavozim) berish to'g'risida qaror qabul qilish tizimida ta'limg muassasalarini bo'lgan vazirliklar va idoralar, maktabgacha ta'limg boshqarmalari, madaniyat boshqarmalari, jismoniy tarbiya va sport boshqarmalari, kasbiy ta'limg rivojlantirish va muvoqiflashtirish hududiy boshqarmalari hamda oly ta'limg muassasalarini attestatsiya komissiyalarini, tuman (shahar) va ta'limg muassasalarini attestatsiya komissiyalarini tomonidan amalga oshiriladi.

Shuningdek attestatsiyadan o'tuvchi pedagog kadrlarining malaka tavsiyalarida va baholash mezonlarda belgilangan tabablarni bajarganliklari haqidagi tavsiyalarni tayyorlash uchun ta'limg muassasalarini rahbarlari buyrug'i bilan besh kishidan iborat ekspert guruhi tuziladi.

— Pedagog kadrlarining attestatsiya jarayonini o'tkazish bosqichlari haqida ham to'xtalib o'tsangiz?

— Attestatsiya ikki bosqicha o'tkaziladi:

birinchi bosqichda — attestatsiyadan o'tuvchilarining o'quv fani bo'yicha malaka (test) sinov natijalarini, dars o'tish mahorati va mehnati samaradorligi ekspert guruhi tomonidan o'rganiladi hamda tegishli tavsiyalar tayyorlanadi;

ikkinci bosqichda — attestatsiya komissiyalarini ekspert guruhi tomonidan o'rganilgan birinchi bosqich natijalarini tahlil qiladi, attestatsiya jarayonida to'plangan hujjalatlar jamlanmasini (portfoliosini) o'rganadi va pedagog kadri malaka toifasida qoldirish yoki boshqa toifa (lavozim) berish to'g'risida qaror qabul qiladi.

— Ma'lumki, o'tgan yildan boshlab pedagoglarga qulayliklar yaratish, ularni har tomonloma qo'llab-quvvatlash maqsadida o'z arizalariga ko'ra navbatdan tashqari attestatsiyalar o'tkazila boshlan-

di. Bu yil ham bu jarayonlar tashkil etiladimi? Tashkil etilsa, unda kimlar ishtirot etishlari mumkin?

— Albatta, bu yil ham pedagoglarning uchun navbatdan tashqari attestatsiyalar tashkil etiladi. Bu yilgi pedagog kadrlar attestatsiyasining o'ziga xos tomonni shundaki, pedagoglarning uchun navbatdagi va o'z arizalariga ko'ra muddatidan ilgari qatnashoytgan pedagog kadrlar attestatsiyasi bir vaqtida, ya'ni joriy oylining mart-iyun oylarida o'tkazilishi belgilandi. Jumladan:

• mart oyida malaka sinovlari o'tkaziladi;

• aprel-may oylarida ekspert guruhi tomonidan pedagoglarning dars o'tish mahorati va mehnati samaradorligini o'rganiladi hamda tegishli tavsiyalar tayyorlanadi;

• may-iyun oylarida attestatsiya komissiyalarini ekspert guruhi tomonidan o'rganilgan birinchi bosqich natijalarini tahlil qiladi, attestatsiya jarayonida to'plangan hujjalatlar jamlanmasini (portfoliosini) o'rganadi va pedagog kadri malaka toifasida qoldirish yoki boshqa toifa berish to'g'risida qaror qabul qiladi.

Navbatdan tashqari attestatsiya 2016–2019-yillarda o'tkazilgan attestatsiyada ishtirot etgan pedagoglarning o'z arizalariga ko'ra ishtirot etishlari mumkin.

— Shu o'rinda attestatsiya jarayonlarini o'tkazishda kuzatilayotgan kamchilik va muammolar hamda ularning yechimlari haqida nimalar deya olasiz?

— Afsuski, Ta'limg inspeksiysi tomonidan o'tkazilgan o'rganishlar davomida ushbu jarayonga ayrim hududlarda jiddiy va xolisona yondashilmayotganligi, Nizom tabablari qo'pol ravishda buzilayotganligi, natijalar sun'iy ravishda ko'tarilib ko'rsatilayotganligi aniqlandi. Shuningdek, ayrim vazirlik va idoralar tomonidan ikkinchi malaka toifasiga talabgor pedagoglarning uchun malaka sinovlarining belgilangan mudatlarda o'tkazilmayotganligi mutaxassis malaka toifasiga ega bo'lgan pedagoglarning toifalarini oshirish hamda moddiy rag'batalantirishga to'sqinlik qilmoqda. Bunga bir misol, o'tgan 2019-yilda Xorazm va Farg'onaviyatlari xalq ta'limg boshqarmalari tomonidan birinchi malaka toifalari berilgan pedagog kadrlarining attestatsiya hujjalari to'liq rasmiylashtirilmaganligi;

Buxoro (Qorako'l, Qorovulbozor, Peshku, Romitan tumanlari), Samarqand (Pastdarg'om, Paxtachi, Jomboy, Bulung'ur, Toyloq, Narpay tumanlari), Qashqadaryo (Nishon tumanlari) va Namangan (Namangan shahri)da tuman (shahar) attestatsiya komissiyalarini tomonidan birinchi malaka toifalari berilgan pedagog kadrlarining attestatsiya hujjalari to'liq rasmiylashtirilmaganligi;

Samarqand viloyati Past-

darsiga talabgor mutaxassis malaka toifalari pedagoglarning uchun malaka (test) sinovlari murakkablik darajasi juda engil bo'lgan nazorat materiallari asosida "nomigagina" o'tkazilgan va Xorazm viloyatida 2 482 nafar, Farg'onaviyatlida 4 812 nafar, jami 7 294 nafar pedagoglarga ikkinchi malaka toifalari berilgan. O'rganish jarayonida Nizom tabalari zid ravishda berilgan ikkinchi malaka toifalari bekor qilindi.

Nizomda attestatsiya komissiyalarining qaroriga ko'ra olyi, birinchi, ikkinchi malaka toifasiga yoki bosh, yetakchi, kat'a o'quvchi lavozimiga ega bo'lgan pedagog kadrlarga pedagog kadrlarining attestatsiyadan o'tganligi to'g'risidagi sertifikat attestatsiya o'tkazilgandan so'ng bir oy muddat ichida topshirilishi belgilangan bo'lsa-da, Andijon, Farg'onavi, Surxondaryo va Xorazm viloyati xalq ta'limg boshqarmalari tomonidan Nizomda belgilangan muddatlardan 2-3 oy kechikkan holda buyurtmalar berilgan. Bu esa malaka toifasi ko'tarilgan pedagog kadrlarining olylik maoshlariga qo'shimcha ustamalar o'z vaqtida hisoblanmasligiga sabab bo'ldi.

Shuningdek, o'rganish jarayonida Qoraqalpog'iston Respublikasi, Xorazm, Farg'onavi, Andijon, Buxoro, Surxondaryo viloyat xalq ta'limg boshqarmalari tomonidan Nizomda belgilangan muddatlardan 2-3 oy kechikkan holda buyurtmalar berilgan. Bu esa malaka toifasi ko'tarilgan pedagog kadrlarining olylik maoshlariga qo'shimcha ustamalar o'z vaqtida hisoblanmasligiga sabab bo'ldi.

Shuningdek, o'rganish jarayonida Qoraqalpog'iston Respublikasi Maktabgacha ta'limg vazirligi tomonidan 626 nafar o'rtalik maxsus ma'lumotli tarbiyachi-pedagoglarga amaldagi normativ-huquqiy hujjalarga zid ravishda berilgan ikkinchi malaka toifalari ham bekor qilindi.

Yuqorida aniqlangan kamchiliklari takrorlanishining oldini olish maqsadida tegishli vazirlik va idoralar bilan hamkorlikda pedagog kadrlarini attestatsiyadan o'tkazish tartibi va baholash mezonlari bilan tanishtirish bo'yicha pedagoglarga, attestatsiya komissiyalarini va ekspert guruhi a'zolari uchun o'quv seminarlar, vebinarlar tashkil etish rejasid ishlab chiqilmoqda.

Shu bilan birgalikda, hududlarda komissiyalar tomonidan attestatsiya jarayonlarining xolisona o'tkazilishini ta'minlash, taqdim etilayotgan ma'lumotlarning haqqoniyligi ustidan nazoratni kuchaytirish maqsadida attestatsiya komissiyalarini tarkibiga Ta'limg sifatini nazorat qilish davlat inspeksiysi vakilari kiritilmoqda.

Ziliola MADATOVA suhbatlashdi.

Gazeta va gazetxon

Avval o'zingizni tarbiya qiling!

"Aybdorni jazolash kimning ishi?" maqolasi muallifi bolalikda urishib qolgan do'stlarining oxirgi so'zi "Dadamga aytib beraman" yoki "Onamga aytib beraman" bo'lishini ta'kidlab, ayni zamonda televideniye va internetdan uzoqlashmaydigan bolalarning lug'atida "O'ch olaman" degan jumla borligi achinari ekanini ta'kidlagan. Menda ham bolalarni tarbiya qilish hamda ularning pokiza ruhiyatini asrash borasida ba'zi fikr-mulohazalar tug'ildi.

Atrofdagilarga maslahat berishdan ko'ra, amaliy ko'rsatmalar hamda tajribalarni namoyish etish samaralidir. Shu bois yaqinda maktabda o'qituvchilar va ota-onalar ishtirotkida psixologik trening tashkil etib, mana shu mavzuda muloqot o'tkazid. Ulariga videoerolik havola etildi va tahlil qilindi. Tinglovchilar ikki guruhga bo'linishdi.

"Bulutlar" guruhi ota-onalar va o'qituvchilar o'tasidagi eng katta ikkita muammomi tarqatma materialga yozishdi. "Tomchilar" guruhi o'qvchi va o'qituvchi o'tasida yuzaga keladigan muammolarni qayd etishdi. Ko'chma doskaga ramziy ma'noda bulut hamda tomchi quyosh rasmi ilib qo'yildi. Ishtirotkilar doim yaxshini ajratish uchun yomonni ko'rish, bulutlarni ketidan quyosh chiqishi, shunga o'xshash holatlarga har kuni duch kelishimiz haqida fikr bildirishdi. Ota-onalar va o'qituvchilar bola bilan qanday munosabata bo'lish, ularni jazolash emas, rag'batlanirish kerakligini ta'kidlasdi. Ota-onalar uchun "Daraxt" metodi orqali o'zaro muammolarga yechim topish mumkinligini ko'rsatib berdi. Bu jarayonda mabtas direktori Malahat Abdullaeviye ham kuzatuvchi sifatida qatnashdi. Ochig'i, oila davrasida birlgilikda ko'riladigan ko'ngilochar ko'rsatuv va teleshoulargacha katta ehtiyoj bor. Bu ehtiyojni to'ldirish esa farzandalimiz tarbiyasiga ta'sir etadi, aslida. Lev Tolstoy ta'biri bilan aytganda, bolalarni tarbiyalash muvaffaqiyati bo'imog'i uchun tarbiya beruvchi kishilar o'zlarini o'zlarini to'xtovsiz tarbiya qilishlari darkor.

Gulhayo A'ZAMOVA,
Yashnobod tumani
244-mabtab psixologi

Murakkablik va mahorat

Fanlarni chuqur o'qitish uchun pedagoglar qo'shimcha adabiyotlardan foydalanishadi. Darslikdag'i ayrim mavzular va qo'shimcha adabiyotlardagi izohlar o'tasidagi farq, ba'zida xatoliklar uchrashi sir emas.

Matematika darsliklaridagi murakkab tuyulgan mavzularni o'zin-usullar yordamida oson o'rgatishga erishish bizdan mahorat talab qiladi. Misol uchun, bolalarga matematika fanidagi mavzularni o'qitishda o'ylanlardan foydalanamiz. Avvalo, o'qituvchi stolida ko'pgina rangli qo'zchalar turadi. Ushbu o'yinda sinf bolalar soniga qarab guruhlarga ajratiladi. Ulariga savollar yozilgan kartochkalar tarqatiladi. Qaysi guruh o'qichilar savolga javob topishsa, bitta savolni olib, o'z guruhining qatoridagi stolga qo'yib qo'yadi. Bu o'yindan boshqa fanlarda ham foydalansa bo'ladi. O'qichilarning topqirligi, zukkoligini oshiruvchi ushu o'yinda eng ko'p rag'bat kartochkasi to'plagan guruh g'olib bo'ladi.

Ayniqsa, boshlang'ich sinflarga dars o'taytganda darsliklarda tashqari, qo'shimcha metodik qo'llanmadan foydalish lozim. Shunda o'qituvchining metodik ko'magi, tajribasi o'qivchi uchun qo'l keladi.

Zillolaxon ERGASHEVA,
Quva tumani
5-umumta'lim mabtabi o'qituvchisi

"Cho'lon ko'zlaridan taratib ziyo"

Sevimli gazetam "Ma'rifat"ning 2019-yil 2-noyabr sonini qo'lga olarkanman "Buyuk va halol inson" sarlavhali maqolaga ko'zim tushdi. Odatta, maqolani o'qishdan oldin muallifi bilan qiziqamiz. Qarasam, muallif mening ustozim, davlat va jamaot arbobi Aziz To'rayev ekan. Ustozim deyishimga sabab Aziz Oppoqovich O'zbekiston Kompartiyasi Markaziy qo'mitasining madaniyat bo'limi mudiri bo'lib ishlagan yillari men Samarqand viloyat partiya qo'mitasining mafkuraviy ishlar bo'yicha kotibi edim. Aziz aka g'oyat bilimli, ma'naviyati baland, dilkash olimu yirik tashkilotchi, iqtidorli murabbiy, yaxshilik uchun yaratilgan, birovga yomonlikni zarracha ravo ko'maydigan olijanob shaxs. U kishi barcha murakkab vaziyatlarda ham o'z tabarruk nomini, obro'-e'tiborini saqlab qola oldi va hozir ham respublikamizda eng nufuzli davralaming to'rida.

Kullas, maqolani bir nafasda o'qib chiqdim va Aziz Oppoqovichga qo'ng'iroq qilib, o'ta ustalar katta konsert namoyish etdi. Ayniqsa, O'zbek milliy teatrining (o'sha yillari Hamza nomidagi teatr) aktrisasi Gulchehra Jamilova "O'rik gullaganda" she'rinis tilida yoddan, yuqori pafos bilan o'qiganda butun zal qalqidi, gulduros qarsaklar uzoq davom etdi. Xuddi shunday olqishlar iste'dodli doirachilar aka-uka Islomovlarga ham yog'ildi. Zalda o'tirib, abadiyot va san'atimiz umummillat mulkiga aylangani ga amin bo'ldim va benihoya quvondim. Hamid Olimjon sha'ning qo'ng'iroq yozishlari qilib, maslahatini oldim. Shu bo'ldiyu Sarvar Olimjonovich haqidagi fikrlarimni to'plab qog'ozga tushirdim.

Xo'sh, u kishi kim bo'lgan? Sarvar Azimov 1923-yilda tug'ilgan, filologiya fanlari doktori, O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan fan arbobi, O'zbekiston xalq yozuvchisi, O'zbekiston yozuvchilar uyushmasi boshqaruvi birinchisi, ungacha Respublika madaniyat vaziri, O'zbekiston SSR Ministrler Soveti raisi o'rinosbosari va tashqi ishlar vaziri, sobiq ittifoqning Livandagi va muxtor elchisi kabi mas'uliyatlari rahbar lavozimlarida ishlagan yirik davlat va jamaot arbobi, talantli diplomat edi. Sarvar anani 1979-yili Moskva shahrida Soyuzlar uyining Kolonna zalida sevimli shoirimiz Hamid Olimjon tavalludiga 70 yil to'lishi munosabati bilan o'tkazishda qo'ng'iroq sezilib turdi. 1980-yilden boshlab keyingi 5 yil davomida u kishi bilan har yili mutazam ko'ribish, suhbat qilish sharafiga mayussar bo'lganman. Yer yuzining sayqali bo'lgan Samarqandni ziyorat qilishga juda ko'p yozuvchilar, madaniyat va san'at arboblarini tashrif buyuradi. Ularini kutib olish, zarur sharoitlarni yaratish, xalqimizning asriy qadriyatlarini bo'lmish mehmono'stlik ko'rtashish kabi yushmanlar bilan xizmat doirasida shug'ullanganman. Shu sabab jahonnning yirik madaniyat va san'at vakillari bilan uchrashganman, ulardan juda ko'p ma'naviy saboq olganman. Sarvar Azimov Respublika yozuvchilar uyushmasining raisi sifatida bo'zida qo'ng'iroq qilib Samarqandga kelardi, ayrim vaqtida qo'ng'iroq qilib Samarqandga kelayotgan sho'rularni yozuvchilariga o'zingning dil so'zlarimni tayyorlab qo'ydim va ukishining yordamchilarini yosh, amma talantli shoir Hamid Olimjon to'g'risida shunchalik jo'shib ma'ruza qildi va so'zlar aytdilar.

Hurmatli Sarvar Olimjonovich!

Allomayi zamon!

Ulug' vor va kamtarin, zahmatkash insonni tabriklash, unga dil so'zlarini baxsh etish naqadar mas'uliyatlari ekanligini sezib turibam. Menek serxlos muxlisining uchun bir olam mazmun va ma'naviyat xazinasining sohibi bo'lmish Sizni, aziz Sarvar Olimjonovich, quvonchli voqealar — serzav va ibratli, tabarruk oltish yoshingiz bilan, oly mukosof hamda unvonlar bilan muborakbo'd etish g'oyat faxrlidir.

Barakali umringiza, serqirra, serjilo ijodingiza berilgan bu yusak, munosib baholar hammamizni cheksiz xushnud etdi. Sizni ulkan abid, betakror ijodkor, shirinsuxun inson sifatida, barkamol obrazlar yaratish so'zga "chertib" ohang bag'ishlash va tilimiz durdonalaridan mohirona foydalanish ustasi yuraygimiz to'rida ardoglaymiz, qadraymiz.

Pok tilagim, qalbim istagi — barkamol ijodingiz abadiy yashasini, ibratli umr mangulikka daxlord bo'lsin!

Ijodingiz durlari shodasidan ushu satrлarni bitishga jazm etdim:

Oppoq tong qo'ynida
yaltirab go'shia,
Yulduz jamoliga
bo'lib mahliyo.
Zamon dramasini yozadir adib,
Cho'lon ko'zlaridan
taratib ziyo.

Shu ziyo yo'lingizni umrbod
munavvar etsin, muminador avlodlar
baxtiga hamisha omon bo'ling,
aziz Sarvar Olimjonovich!"

Sarvar Azimov 1983-yili 60 yoshga to'ldi, u kishiga "O'zbekiston xalq yozuvchisi" unvoni berildi. Bu xabar muxlisilarini, ijod ahlini g'oyat xursand qildi. Shu quvonchli kunlarda bir guruh ijodkorlar bilan Sarvar aka Samarqandga keldi, sayohat va ziyoratdan keyin bir piyola choy ustida samimiy subhat bo'ldi, u kishini unvon bilan muborakbod etdi. Mehmonlarni kuzatgandan keyin bir fikr xayolimga keldi. Sarvar Olimjonovich nafaqat yirik olim — filologiya fanlari doktori, diplomat, jamaot arbobi, balki talantli yozuvchi va drama-turg hamku. "Qolni sarob", "Yulduzlar jamoli", "Zamon drama-si" sahna asarlarini, "Oppoq tong qo'shig'i", "Ko'zlar cho'lon" kabi so'z quadati jo'shib turgan asarlar muaniffi hamku. Kasbim filolog o'qituvchi hali yotilagan so'zlar mutaxassislar tomonidan aytildi. Ruhlari shod, oxiratlar obod bo'lsin.

Hasan NORMURODOV,
"Nuroniy" jam'armasi
Samarqand viloyat bo'limi
kengashi raisi,
O'zbekiston Qahramoni

Geografiya keraksiz fanmi?

Aslida ona tili o'qituvchisiman. 8-sinfda o'qiydigan o'g'lim geografiya faniga juda qiziqadi. 6-7-sinflarda shu fandan bilimlar bellashuvining maktab, tuman bosqichlarida birinchi o'rinni egalladi.

Bu yilham qatnashmoqchi. 9-, 10-, 11-sinflarda ham fan olimpiadasida qatnashib, g'olib bo'lish umidida edi. Olimpiada faqat 9-sinfda bo'lishini, undan keyingi sinfdan ushbu fan dan olimpiada bo'lmasligini eshitib rosa xafa bo'ldi. Orzulari olam-olam. Geografiya fanidan respublika iqtidorli bolalar olimpiadasida ham qatnashaman, deb yurur edi. Afsuski, geografiya fanidan iqtidorlilar olimpiadasi o'tkazish uyoqda tursin, tuman, viloyat fan olimpiadalari ham 9-sinfdan keyin tugar ekan. O'g'limni "Nega geografiyanı kamsitishadi?",

"Nega uni yuksaltirishga harakat qilishmaydi?" kabi savollar qiyayapti. Men ularga javob berolmayapman.

Haqiqatan ham, O'zbekistonimizga bilimli geograflar kerakmasmi? Nega bu yil geografiyadan 10-11-sinflar o'tsasida fan dan olimpiadasining tuman, viloyat bosqichlari o'tkazilmadi? Ushbu fanga ham qiziquchi o'quvchilar bor. Besh yil davomida geografiya qiziqib, bilimlar bellashuvi va fan olimpiadasida qatnashgan o'quvchi 10-11-sinfdan nima qilsin? O'zining sevgan fanini boshqa

fanga almashtirsini? Fan olimpiadasining maktabdan tashqari turiga qatnashay desa, u ham yo'q. Nahotki, geografiya keraksiz fan bo'lsa!?

Dilfuza SUONOVA,
Yangiyo'l tumani
42-mabtab o'qituvchisi

Rejalar o'zgardi...

"Ma'rifat" gazetasi nafaqat o'qituvchilar, balki biz — talabalarning ham sevimli nashrimiz. Ba'zida dardimizni unga to'kib-sochamiz. Gohida esa bizni qiyayotgan mavzularni uning sahifalarida ko'rib, "bizni tushunadiganlar ham bor ekan," deb sevinib ketamiz. Gazetaning 2019-yil 20-novabr sonida chop etilgan Ch.Yoqubovning "Talabaning o'tacha xarajati 900 000 so'm, stipendiya esa..." nomli maqolasini o'qib yolg'iz emas ekanman, deb o'zimni yupatdim...

Stipendiya to'lash tartibining o'zgartirilishi aksariyat talabalarining maqsadini bilim olishdan ko'ra ko'proq mablag' topishga yozalitir yubordi. Ular qatori mening ham rejalarim tamoman o'zgardi. Faqat shu stipendiyaga qarab qolmagandirsiz, deyishinig mumkin, biroq 3 nafar talabasi bor oila uchun shu pulning

ham qiyati katta. Poytaxtda ya-shash sarf-xarajatlari esa barchaga ma'lum.

Bugun yoshlar uchun ko'p sharoitlar mavjud, ulardan unumli foydalsangsiz bo'la-di-ku, dersiz. Ha, imtiyozlar ko'p, lekin ularga erishish uchun ham xarajat qilish kerak. Oddiy misol, 3-kursligimda Yoshlar it-

Bu voqeaga chamasi ikki yil bo'ldi. Eng katta orzum olimannan bir yerga yig'ish bo'lib qoldi! Shukr, dadam keldi, nasib qilsa, ukam ham o'qishimi ko'chiradi. Alamlisi — to'lov-shart-noma summasini oshirishgani-yu, stipendiyani tushirishgani. Menda 13 mln.dan, ukamda 19 mln.dan ortiq kontrakt. Dadam kasal holiga yana chet elga ishlagini ketaman, deydi. Mening esa ichimni it tiryaydi...

Qo'shimcha to'garaklarga qatnayay qo'ydim. Darsdan so'ng mardikorlik qilib pul topypaman. Axir salkam shifoksors, dersiz. Tog'ri, bu holimda xususiy shifoxonalardan ish topiladi (oyligi ko'pi bilan 400 ming so'm) u ham bo'lsa 3-4 oy tekin ishlab bergach.

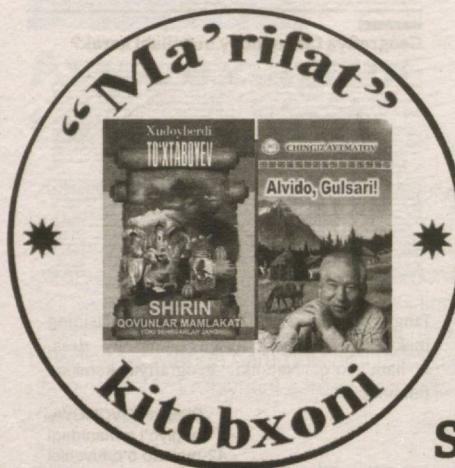
Xullas, agar ta'limni qutqarmoqchi bo'lsa-niz, bo'ynidagi sirtmoqni yechmay turib oyog'i ostidagi g'o'lani sura ko'mrang, naqd o'ldirib qo'yasiz!

O'zimcha, eng zo'r shifoksor bo'lamon, derdim. Qancha loyihalarni qolib ketdi. Ishning ko'zini bilmaysiz, kattakonlar! Oxirini ko'mayapsizlar, xato yo'l bu...

Hatto shu korrupsiya o'lgurmi yo'q qila-ning loyihami ham 3 yillardan buyon pishitib kelayotgan edim, tuggallashta imkon berma-dilarigiz! Rahmat sizlarga!

O'zbekistonning bir yosh talabasi, mustaqil izlanayotgan innovatori va olimi sifatida ko'plab marrallarni zabt etmoqchi edim. Endi esa Soy mardikor bozorini zabt etyapan. Ayt-ting-chi, kelajagimni qanday tasavvur qilay?!

Hurmat bilan siz qulatayotgan talabalar janiyati a'zosi Humoyun MIRZAHAMEDOV

Shogird orzusi

Men sinfdoshlarim Gulinor va Samandarining "Ma'rifat" kitobxonini tanloviq qatnashganini ko'rib havas qildim. Yangi yilda tanlov boshlansa, albatta, men ham har oyda mutolaa uchun beriladigan kitobni o'qib chiqishni o'z oldimga maqsad qildim. To'g'risini aytasam, shu paytgacha ustozimizning topshirig'i bilan badiiy kitob o'qishni boshlardim-u, lekin hech oxirgi sahifasigacha o'qimasdim. Sabr yetmagandanima yoki qunt qilmaganim sabab, xullas, kitoblarimi 15-, 20-sahifasigacha zo'rg'a o'qirdim. Lekin bu safar bunday bo'lmasdi. Sinfoshim Gulinor kitobni oxirgacha o'qish haqida tavsiyalar berdi. Uning aytilishicha, asar hayotiga kirib borish va qahramonlar bilan xayolan birga yashash orqali kitobning sehrini kashf etish mumkin ekan. Tengdoshlarimga havas meni kutubxonaga yetakladi.

Ura-a! Qarang, men "Shirin qovunlar mamlakati yoki sehrgarlar jangi"ni to'liq o'qib chiqdim! Asardan olgan taassurotlarim ustoz Dar Darajaga maktub yozishga undadi:

"Assalomu alaykum, hurmatli, kamtar va mehribon ustoz Dar Daraja! Siz tajribali professor, eng mehribon buva, eng yaxshi ustoz, va eng muhim, diyonatlari, sofdil va kamtar insonsiz. Bu dunyoda sizdek insonlar ko'p bo'lismish xohlardim. Agar sizdek pok niyatli insonlar ko'p bo'lganida hammayoq obod bo'lardi. Ayrim insonlar ozgina ish qilishsa ham tog'ni tolqon qilgandek maqtanishga tushadi. Shuhratparastlikka mubtalo bo'lganini sezishmaydi. Lekin siz dunyoni barcha falokatlardan asrab qolgan bo'lsangiz-da, sir tuta bildingiz. Ana shunda kamtarlik insonga qanchalik bezak ekanini ko'rdim! Qadirlar ustoz, agar siz bo'lmaganingizda, Akbar ham mashhur bo'lish u yodqa tursin, bu mamlakatda umuman yashay olmasdi. Chunki siz tuyafli u mashhur bo'lib, mamlakatni turli illatlardan tozaladi. Aslida, Akbarga unvon berilishiga va unga atab haykal qo'yilishiga ham, hatto Iblisi mag'lub qilishiga ham siz yordam berdingiz. Izlagan imkon topadi, deganlaridek, xavfni oldindan sezganligi sababli barcha illatlarga qarshi dorilar tayyorlab qo'ygan ekansiz. Ketayotganingizda dorilar-u boshqa narsalariningizni ham Akbarga qoldirdingiz. Akbar ham sizga shogird bo'lganidan juda xursand edi. Hurmatli Dar Daraja ustoz, meni ham shogirdlikka oling. Akbar kabi dunyoni yomon illatlardan tozalashga bel bog'layman. Tengdoshlarim bilan siz istagan chiroyli, obod, go'zal hayotni quramiz. Unda yomonlar bo'lmaydi".

Gulirayhon BAXTIYOROVA,
Termiz tumanidagi
9-maktab o'quvchisi

Aziz kitobxon o'quvchilar! Sevimli nashringizda tashkil etilgan mazkur tanloving navbatdagi mavsumida siz uchun qator sovg'alari hozirladik. Endilikda har oy bir viloyat ishtirokchilari sahifamiz mehmoni bo'ladi. Qolgan viloyatdan kelgan maktublar gazetamiz saytidan to'liq shaklda e'lon qilib boriladi.

Bu orgali viloyatlarda kitobxonlikka e'tibor, o'qituvchilarning o'quvchilar bilan qay darajada ishlashi ko'zga tashlanadi. Demak, ma'rifati kitobxonlarni aniqlash bilan birga, o'quvchilarning kelajagiga befarq bo'lmagan viloyatlarni ham aniqlaymiz! Shu bilan birga, "Ma'rifat" kitobxonining har bir sonini ijtimoiy tarmoqlardagi sahifalarimizda kuzatib borishingiz mumkin! Bizni internetidagi www.marifat.uz, @marifatzio hamda @marifat_kitobxoni sahifalari orgali kuzatib borsangiz, tanlovgan o'quvchilarning tanishib borasiz.

Yana bir xushxabar! Endilikda G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa uyi bilan hamkorlikni yo'lgan qodik! O'quvchilarimiz uchun jahon va o'zbek adabiyoti durdonalarini saralashda nashriyot bizga yaqindan yordam bermoqda. Fevral oyida mutolaa qilish uchun Chingiz Aytmatovning "Alvido, Gulsari" asarini tavsya etamiz!

Demak, tanlovinizning bu yilgi mavsumini boshlab bergan "Shirin qovunlar mamlakati" asari haqida surxonaryolik o'quvchilarning taassurotlari bilan tanishamiz!

Safimiz albatta kengayadi!

Mening rostgo'y do'stim Akbarjon! Sen ham tushingda g'aroyib sar-guzashlarni ko'rar ekansan-a? Mening ham shunday odatim bor-u, bu haqda hech kimga churq etmaganman. Buni sen bilan o'rtoqlashdim. Ammo sening tushlaring takrorlanmas, hayratlanarli. Xayolan bo'lisa-da, ko'rgan-kechirgallaring biz uchun katta maktab vazifasini o'tadi. Ayniqsa, Qalpoqchaning senga aytgan ushbu so'zlarini o'zinga hayotdagi shior qilib oldim: "Segan mashg'uloting ko'chani changitib to'p tepish-u, yakka-yu yagona orzung narigi mahalla komandasini yutish edi. Shu ham orzu bo'pti-yu! Odam bolasi katta maqsadlar bilan yashashi shart.

Loqal insoniyatning beshdan birini baxtli-saodatlari qilaman deb yang shi-marishi kerak". Hozir ham "Maqsa-ding nima?", deb savol bersangiz, tal-movsirab turib "Bilmasam", deb qo'ya qoladiganlar uchrab turadi. Qalpoq-channing so'zlar esa katta maqsadlar, ezgu amallar bilan yashashga undaydi. Haqiqiy hayotdagagi ko'ngillarni ranjitidigan, yo'llarga to'siq bo'ladi-gan, joyi kelsa, umrлarni zavol qila-digan illatlarni kamaytirib, bora-bora yo'q qilsang, qanday yaxshi bo'lar edi-ya. Shirin qovunlar mamlakatini batamom sarqitlardan ozod qilding-ku, axir. Buni albatta uddalaysan. Yolg'iz qanday bajaraman, deb o'ylama.

Birinchi navbatda, bu xayrli ishingga men ko'makdosh bo'laman. Shunday qilaylikki, toki yer yuzida hamisha Yaxshilik hukmronlik qilsin. Hamma bir-biriga mehribon bo'lsin, ahilinoq, hamjihatlikda yashasin. Jamiki insonlarning qalb qo'rini ezzulikning serchashma suvi bilan sug'oramiz. Onda-sonda yo'limizga g'ov bo'la-digan turli illatlarni yengib o'tishga tayyormiz. O'yaymanki, "Shirin qovunlar mamlakati yoki sehrgarlar jangi" asarini o'qigan har bir kitobxon, albatta, safimizga qo'shiladi.

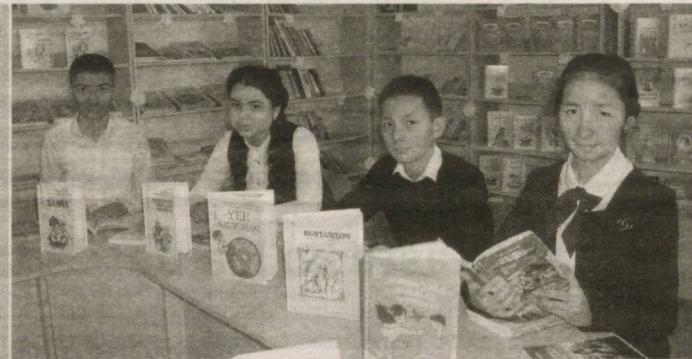
Gulinor XOLMURODOVA,
Termiz tumanidagi
9-maktab o'quvchisi

Yaxshilik timsoli

Akbarjon, har qanday sharoitda ham rost so'zlashing, insonlarning og'i-rini yengil qilib, hamisha xalq uchun yashashing menga juda yodqi. Ummuni mazmunli va samarali o'tkazish, behuda ishlarga vaqt sarflamaslik kerakligini angladim. Sen bilan uchrashib, do'st tutingim keldi. Tushkun vaqtindaga ham o'zingni yo'qotib qo'ymay, vaziyatdan chiqib ketish uchun harakat qilishingga qoyil goldim. Sehrli qalpoqchadan faqat ezgu maqsadda foydalanganing menga o'mak bo'lidi. Agar Sehrli qalpoqcha boshqa bir bolaning qo'liga tushganida undan to'g'ri foydalana olarmi?

Sarguzashtingda uchraydig'an kichik obrazlar ham katta ma'noga ega. Masalan, poraxo'rlar, maqtanchoqlar, byurokratlar, ig'vogarlar orqali bu guruhga mansub kimsalar chetdan qara-ganda naqadar jirkanch ko'rinishiga guvoh bo'lidi. Nazarimda, bu asarni o'qigan har bir kitobxon insonlar qalbin bulg'aydig'an illatlardan nafratlansa kerak. Sehrgar Iblisning dunyoga kel-gani sening boshqa qirralaring ochili-shiga sabab bo'lidi. Bu bilan men Iblisi hech ham yoqlamoqchi emasman. Agar Iblis bo'lmaganida, yuragingning tubida jasorat, matonat, yaxshilik ulashish tuyg'usi jo'sh urib turganini qayerdan bilardik? Har yomonning bir yaxshi tomoni bo'ladi, albatta. Iblis bilan bo'lgan kurashda o'zingning qahramon ekanligini isbotladig. Bunda tashqari, sarqitlar hukmadori jamiki odamlarga ezzulikning, yaxshilikning qadriga yetishni o'rgatdi.

Asror XO'JAYEV,
Termiz tumanidagi
9-maktab o'quvchisi

Sayohatda hamrohing bo'lay!

Kitobning yarmiga kelganimda o'zim bilmagan holda Akbarning hayotida yashay boshladim. Shu bilan bir qatorda qahramonim meni boshqa olamga olib kiringini his qildim. To'g'risi, voqeа boshida Akbordan xafa bo'lidi. Chunki oilasidan ruxsat so'ramadi va yana bir xato ishi — yil davomida yaxshi o'qimay, imtihindon yomon baho oldi. Bu xatolari ko'zga ko'rinnama-da, lekin kelajakda una yomon ta'sir ko'rsatishi mumkin. Asarni o'qib bo'lgach, Akbarga quyidagi cha xat yozdim:

"Akbar, agar sening o'rningda bo'lganimda sayohatga chiqishdan avval uydagilardan ruxsat so'ragan bo'lardim. Yana o'qituvchilarning darsini tinglab, imtihindona yaxshi baho olishga haraka qillardim. Lekin, Akbar, men senga ishonaman. Kelasi yil, albatta, yaxshi o'qib, imtihindona yaxshi baho olasan va yana sayohatga chiqishdan avval uyingdagilardan ruxsat so'raysan. Asarning so'ngi boblarini o'qiyotganimda sendan xafsaligimni ham umutib yubordim va senga ha-vasim kela boshladi. Sababi, yosh bo'lishingga qaramay, Sehrgar Iblisni yengding, bir olamni kulfatdan, tartibsizlikdan va yomon niyatli insonlardan qutqarding. Bi shiqlaring maqtovga loyiq. Men ham sening o'rningda bo'lganimda shu ishni qillardim. Boshqa olamda haykaling o'rnatalganda men ham sening yon-ingda edim, sening quvonchingga sherik edim. Akbar, bu safargi sayohatingda meni ham olib ket. Ikkovimiz birgalikda dunyoni yomon odamlardan tozalaymiz. Yana dunyoniadolatsizlikdan qutqaramiz. Balki Xudoibergi bobom biz haqimizda ajoyib asar yozar, bolalar biz bilan do'st bo'lar, xuddi men senga kitob orqali do'st bo'lganimdek".

Samandar OMONOV,

Termiz tumanidagi 9-maktab o'quvchisi

Charos YOQUBOVA tayyorladi.

Yangi rukn: "So'z tarixi — o'z tariximiz"

Mang'itlar tarixi: Edige o'zbekdan Abdulla Oripovgacha

Men — Asanov Eldor. Anchagina yashab, anchagina tajriba orttirdim desam, ustozlar "yo'q, hali yoshsan" deyishadi. Mayli, ustozlarning gapi gap, yosh bo'laqolay. Hali katta ishlar qilmagan yosh mutaxassisman. Lekin bir savdoym bor — tillar. Bugungi tillar, o'tmish tillari. Tillar tarixi. Markazi Osiyo xalqlarining tarixi, madaniyat, etnografiyasiga ham juda qiziqaman.

Bu mavzular bo'yicha uzoq yillar ko'p o'qib-o'rjanib, aytadiganlarim to'planib qolgan. Bir yildan sal oshdi — "Telegram" messenjerida "Asanov formati" nomli kanal ochib, o'sha yerdagi tarix haqida, etnografiya haqida, tillar haqida yozib turibman. O'ziga yarasha auditoriyam bor.

"Ma'rifat" gazetasi menga yangi auditoriyaga, xayoliy qog'ozdan gazeta qog'oziga ko'chishni taklif qildi. Mana shu taklifa muvofiq gazetada "So'z tarixi — o'z tariximiz" rukni ostida maqolalar berib borishga qaror qildim. O'zbek tilining o'tmishi, bugungi ahvoli, so'zlar tarixi, o'zbek urug'lari, uzoq-yaqin o'tmishdagi xalqlar, davlatlar, tillar, madaniyatlar. Bu mavzular sizga qiziqmi? Unda ruknni kuzatib boring. Gazetada qanday mavzularda maqola ko'rishi xohlaysiz? O'zingizni qiziqtirgan savollarni info@marifat.uz manziliga jo'nating. Javob berishga harakat qilaman.

O'zbek qabilalaridan biri — mang'itlar oxirgi salkam ikki yuz yil Buxoroda hukmonron qilgan. Shundan ham bilsa bo'ladiki, bu qabila O'zbekiston tarixida alohida ahamiyatga ega. Birinchisi maqolada shu qabila haqida hikoya qilmoqchiman.

Shajaralar mang'itlarni mo'g'ullarning afsonaviy bo'rchinig urug'iga, ya'ni bevosita Chingizxonha bog'laydi. Rostdan ham, ko'pgina tarixiy solnomalar mang'itlar dastlab bugungi Mo'g'uliston hududida yashab, XIII asr boshlarida Chingizxon yurishlari chog'ida Dashti Qipchoqqa kelganini yozadi. Mang'itlarning kelib chiqishi borasida har xil fikr bor: Bartold ular boshidan turkiy tilda ga'rigan desa, Grumm-Grjimaylo mo'g'ul tilli hisoblagan.

Nima bo'lganda ham, mang'itlar XIII asrda Dashti Qipchoqning markaziy qismiga kelib o'mashadi. Dashti Qipchoq Chingizzonning katta o'g'li Jo'jiga ulus qilib berilgan bo'lib, bu yerda tashkil topgan davlat Jo'ji ulusi yoki Oltin O'rda deb ataladi.

Oltin O'rdening mang'itlar yashaydigan qismi Mang'it ulusi deb atalardi. Mang'itlarning chiqqan tumanboshi Edige o'zbek 1392-yili mang'itlar ulusbiyi (rahbari) deb tan olinadi. Bir necha yildan so'ng u Saroyga bo'ysunmay qo'yib, mustaqil siyosat yuritadi (masalan, Amir Temur bilan ittifoq tuzadi va birga janglarda qatnashadi). Shu tariqa mang'it ulusida No'g'ay o'rdsasi nomini olgan mustaqil davlat paydo bo'ladı.

Mang'it o'rdsasi bugungi ko'pgina turkiy xalqlarga boshlanma bergan: no'g'aylar, qoraqalpoqlar va o'zbek mang'itlari shu o'rddan tarqalgan.

XV asrda mang'itlar Shayboniyxon bilan birga Movarounnahrqa kirib keladi. Mang'itlarning kichikroq qismi XVI asr boshida akunda shayboniyalar Elbars va Beybars qo'shini tarkibida Xorazmda ham o'mashadi. Shu tariqa, mang'itlar ikki o'zbek davlati — Buxoro va Xiva tashkili topishida qatnashadi.

Mang'itlarga Qarshi vohasi ulus qilib beriladi. Ko'plab mang'itlar vohada o'mashadi. Bir-ikki asrdan so'ng ular Qarshi shahrinining asosiy aholisiga aylanadi.

Qarshidan turib mang'itlar Buxorodagi siyosiy o'yinlarda qatnashishga harakat qiladi, lekin iyerarxiyada qatag'on, olchin, nayman kabi urug'lardan pastroqda turadi. XVIII asr boshida vaziyat o'zgaradi. Mang'itlar oqsog'oli Xudoyerbiy 1712-yili Buxoro amiri Abulfayzxonning otalig'i — bosh vaziri etib tayinlanadi. Undan so'ng bu lavozimni o'g'li Muhammad Hakimbiy egallaydi.

Eron hukmori Nodirshoh Buxoroga bostirib kelganida Muhammad Hakimbiy vositachi sifatida u bilan muzokaralar olib boradi va sulh tuzishga erishadi. Turkman-

larning afshor qabilasidan bo'lgan Nodirshoh Buxoroda o'z qabilasi vakillaridan garnizon qoldirib, Buxoroni tark etishga rozi bo'ladi. Buxoro Nodirshohga bo'yusnil, unga o'lpot'e lab borishini nazorat qilish Muhammad Hakimbiyga topshiriladi. Amalda Muhammad Hakimbiy Buxoro hukmoriga aylanadi, lekin Ashtarkoni Abulfayzxon taxtni saqlab qoladi.

Oradan bir yil ham o'tmay, 1747-yili Nodirshoh vafot etadi. Nodirshoh nazoratidan ozod bo'lgan Hakimbiy Buxoroda hokimiyatni to'ligachga egallashga kirishadi. Lekin bu ishni uning o'g'li Muhammad Rahimbiy amalga oshiradi: u 1747-yili Abulfayzxonni o'diradi. Yana to'qqiz yil — 1756-yilgacha Rahimbiy Buxoroni soxta Ashtarkoni xonlar nomidan boshqaradi. 1756-yili so'nggi Ashtarkoni o'dirilib, Muhammad Rahimbiy taxta chiqadi va xon unvonini oladi.

Muhammad Rahimbiy bor-yo'g'i ikki yil taxtda o'tirib, 1758-yili vafot etadi. Undan so'ng hukmonlik qilgan mang'it xonlari tarixini birma-bir hikoya qilish imkonimiz yo'q. Shumi aytamizki, hukmonlik sulolaga va qabilaga aylangan mang'itlar eng yaxshi yerlarni, eng yaxshi byurokratik pozitsiyalarni egalab, 1920-yilgacha mavqeyini ushlab turdi. 1920-yilda SSSRdan mag'lib bo'lgan oxirgi mang'it hukmorigi Buxoroni tark etdi. Lekin mang'itlarning aksariyati o'z yurtini tashlab ketmadi. Ular davlat ishidagi va harbiy sohadagi nufuzini yo'qitib, oddiy sovet fuqarolariiga — ishchi va dehqonlarga aylandi.

Mang'itlar o'zbeklarning eng katta urug'i hisoblanadi. 1924-yil statistikasiga ko'ra, O'zbekistonda 130 ming mang'it yashagan. Eng yirik guruuhlar Buxoro shahrida, G'ijduvon vohasida, Zarafshon bo'yalarida, Xorazmda aniqlangan. Shuningdek, Turkmanistonning Chorjo'y tumanida ham 11 ming mang'it qayd qilingan. 100 yil ichida o'zbeklarning umumiy soni o'rtacha 7 barobar o'sganini hisobga olsak, bugun mang'itlarning umumiy soni 1 million atrofida. Shu tariqa, ularni eng katta urug'lardan biri deb hisoblasak bo'ladı.

Endi mang'itlar istiqomat qiladigan joylarni ko'rib chiqaylik. Kichkina qishloqlarni nomidan topsa bo'ladi — mang'itlar yashaydigan qishloqlar odatda Mang'it deb ataladi. Masalan, Farg'onaning Buvayda tumanida Mang'it, G'ijduvonda Mang'iton qishlog'i bor. Qizig'i, Urgutda bir qishloq bor, xalq uni Magnitobod deydi. Buni qarangki, qishloq nomi mang'itlar bilan bog'liqligi unutlib ketib, odamlar "mang'it"ni "magnit"ga aylantirgan.

Shaharlarga kelsak. O'zbekistonda mang'itlar ko'pchilikni tashkil etadigan ikkita shahar bor: Qoraqalpog'istonning Amudaryo

tumanini markazi Mang'it va Qashqadaryo markazi Qarshi. Qarshi aholi soni bo'yicha Buxoro amaratining ikkinchi shahri edi (ko'pchilik o'ylagandek Samarqand emas). Qarshi aholisi amir oilasi bilan qarindoshligidan faxrlanardi. Umuman, Qarshidan Buxoroga, Buxorodan Qarshiga ko'chib o'tish, qiz olib-berish keng tarqalgan amaliyot edi.

Qarshi shahri aholisini o'rgangan olimlar — Vyatkin va Suxareva mang'itlar tarkibiga boshqa urug'lar va boshqa xalqlar vakilari ham qo'shilib ketganimi, mang'it bo'lish obro'li bo'Igani bois hamma bu qabilaga qo'shilishga uringanini taxmin qiladi. Shuningdek, shaharda qo'ng'irotlar, qavchinchalar va qarluqlar qayd qilingan.

Qarshi vohasida ham mang'itlar ko'p. Etnograf Iso Jabborovning "Mang'itlar" nomli kitobi bor. Bu kitobda u Qarshi tumanining "Mang'it" kolxoza istiqomat qiluvchi aholi haqida yozadi. Darvoqe, eng yirik zamonaviy o'zbek shoirlaridan bire Abdulla Oripov ham mang'itlarni edi.

Yana bir qiziq fakt. Abdulla Oripovning qishlog'i qanday nomlanganiga e'tibor bering: Neko'z. Neko'z yoki nukus deb nomlangan qabila bor. O'zbeklarda nukuslar mang'itlar tarkibida, qoraqalpoqlarda esa kenagasarlar tarkibida. Ha, adashmadingiz, Qoraqalpog'iston markazi Nukus ham shu qabila nomiga atalgan.

Mang'itlar o'zbek tilining turli shevalarida gapiradi: Qarshi shahrida va G'ijduvonda — qarlungcha, Qarshi atrofida, Qoraqalpog'istonida, Samarqand va Jizzaxda — qipchoqcha; Xorazmda o'g'uzcha, Buxoroda esa tojikcha gapiradigan mang'itlar ham bor. Ularning shevasiga bir nechta tadqiqotlar bag'ishlangan. Samarqandlik tilshunos Xudoyerbi Doniyorovning G'ijduvonda mang'itlariga bag'ishlangan tadqiqotlarini esga olishimiz mumkin, masalan.

100 yilgina muqaddam mang'itlardan bo'lish juda katta obro' sanalgan. Tarixning o'zgaruvchanligini qarangki, bu qabila mansubiyati hech qanday obro'-e'tibor bilan bog'lanmaydi, yosh avlod esa hatto qabila nomini unutvayapti. Lekin Turkiyada va Amerikada yashayotgan bir katta oila — Amir Olimxonning farzandlari, nevara va chevaralari hali-hanuz mang'it degan nomni yodda tutadi. Ular bugun o'zbekcha, forscha, turkcha, inglizcha gapiradi, o'zlar yashayotgan jamiyatarga qo'shilib, etnik o'zligi ham o'zgarib boryapti, lekin kelib chiqishi mang'itligini, bobolari bi'r paytlar Buxoroni boshqarganini g'urur va nostalgiya bilan eslaydi. Lekin bu endi alohida hikoya.

Eldor ASANOV

SO'Z TARKIBI O'QUV LUG'ATI

(Davomi. Boshni o'tgan sonda).

ba/ayni
ba/vosita
ba/davlat/lik
bad/axloq/lik
bad/baxt/lik
bad/baxt/ona
bad/bashara
bad/bashin/lik
badburush/lik
bad/bo'y/lik
bad/gumon
bad/jahl/lik
badiiy/at
badiiy/ot
badiiy/lik
bad/mast/lik
bad/muomala
bad/nafs/lik
bad/nom
bad/fe'l/lik
bad/xat
bad/xulq
bad/qiliq
bad/qovoq/lik
bad/hazm/lik
baybay/la/moq
bayram/chilik
bayroq/dor
baland/la/moq
baland/lik
baliq/chi/lik
ba/maslahat
ba/ma'ni/lik
baravar/lash/moq
baraka/siz
bar/qaqt
barg/la/moq
bar/dosh/li
bar/dosh/siz
bar/qaror/lik
ba/xabar/lik
bachkana/lash/moq
bashar/iy/at
baqir/iq
baqir/la/moq
baqir/oq/lik
ba/quvvat/lan/moq
bag'/illa/moq
bag'ir/la/moq
ba/ma'shal
ba/ma'ni/lik
baravar/lash/moq
baraka/siz
bar/qaqt
barg/la/moq
bar/dosh/li
bar/qaror/lik
ba/xabar/lik
bachkana/lash/moq
bashar/iy/at
baqir/iq
baqir/la/moq
baqir/oq/lik
ba/quvvat/lan/moq
bag'/illa/moq
bag'ir/la/moq
ba/ma'shal
ba/ma'ni/lik
baravar/lash/moq
baraka/siz
bar/qaqt
barg/la/moq
bar/dosh/li
bar/qaror/lik
ba/xabar/lik
bachkana/lash/moq
bashar/iy/at
baqir/iq
baqir/la/moq
baqir/oq/lik
ba/quvvat/lan/moq

(Davomi bor).

Tuzuvchilar:
Baxtiyor MENGLIYEV,
Bashorat BAHRIDDINNOVA

Abdulla Avloniy nomidagi xalq ta'lifi tizimi rahbar va mutaxassis xodimlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti quyidagi lavozimlarga tanlov e'lon qiladi:

→ “Ta’limni boshqarish nazariyasi va amaliyoti” kafedrasi:

1. Kafedra mudiri.
2. Dotsent.
3. Katta o‘qituvchi.

→ “Xorijiy tillar” kafedrasi:

1. Dotsent.
2. Katta o‘qituvchi.

→ “Pedagogika va psixologiya” kafedrasi:

1. Kafedra mudiri.
2. Dotsent.
3. Katta o‘qituvchisi.

→ “Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari” kafedrasi:

1. Katta o‘qituvchi.

→ “Ta’limni boshqarishning huquqiy va iqtisodiy asoslar” kafedrasi:

1. Kafedra mudiri.
2. Dotsent.
3. Katta o‘qituvchi.

→ “Maktabdan tashqari ta’lim tizimi xodimlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish” kafedrasi:

1. Kafedra mudiri.
2. Dotsent.
3. Katta o‘qituvchi.

Hujjatlarni quyidagi manzilga topshirishingizni so‘raymiz:

Toshkent shahri, Olmazor tumani, Ziyo ko‘chasi, 6-uy.
Bog‘lanish uchun telefon raqami: (71) 246-98-69
(Kadrlar bo‘limi).

Tajriba

Kimyoniy hayotga bog‘lab o‘qiting

O‘lkamizning boyliklari bilan har qancha faxrlansak arziyi. Mashhur Mendeleyev davriy jadvalidagi kimyoqiy unsurlarning deyarli barchasi yurtimiz tuprog‘idan topilgan. Yuzdan ziyod turdag‘ mineral xomashoni tarkibiga olgan foydalı qazilmalarining 3000 ga yaqin istiqbolli konlari mavjudligi ham so‘zimizga dalidir. Umuman, O‘zbekistonning mineral xomashyo salohiyati 3,5 trillion AQSh dollarri qiymatida baholanganligi ko‘pchilikka ma‘lum.

Kimyo darsi davomida shu kabi ma‘lumotlarni bayon eta boshlar ekanman, o‘quvchilarda o‘zgacha qiziqish paydo bo‘layotganini his etaman. Ayniqsa, yuqori sinf o‘quvchilari bu singari ma‘lumotlarni jon qulog‘i bilan tinglashadi. Shunga o‘xshash ma‘lumotlarni o‘zlarini ham qo‘s himcha manbalardan izlab topib, o‘zaro bahs-munozaralarga kirishishadi.

O‘qituvchi har bir murakkab mavzuni dastlab hayot bilan bog‘lab, osonroq tarzda o‘quvchiga tushuntira olishi kerak. Eng avvalgi chora bu mavzuga o‘quvchini qiziqtira olishdir. O‘qituvchi bunga erishdimi, keyingi bosqichlarni o‘quvchilar o‘z qo‘liga oladi. Kimyo fanining maktablarda muvaffaqiyatlari o‘qitilishi darslarning zamonaviy texnologiyalar asosida

Maktabgacha ta’lim muassasalari rahbar va mutaxassislarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish instituti vakant o‘rinlarga

TANLOV E’LON QILADI:

1. Kafedrasi mudiri — 1 ta.
  2. Professor — 1 ta.
  3. Dotsent — 3 ta.
  4. Katta o‘qituvchi — 9 ta.
- Jami: 14 ta o‘rin.**

4. Ilmiy daraja, ilmiy unvon to‘g‘risida tegishli diplom nusxalarini.
5. Malaka oshirganligi to‘g‘risida sertifikat nusxalarini.
6. Mehnat daftarchasi nusxasi.
7. Tavsifnomasi.

Tanlovda ishtirok etuvchi shaxslardan quyidagi hujjatlar taqdim qilinishi talab etiladi:

1. Ariza.
2. Ma‘lumotnomasi.
3. Diplom nusxalarini.

Hujjatlar 2020-yil 29-fevralga qadar qabul qilinadi.

**Manzil: Toshkent shahri, Shayxontohur tumani,
Labzak ko‘chasi, 70-uy.**

**Murojaat uchun telefonlar: (90) 907-76-56; (91) 381-38-89.
Veb-sayt: mdomoi.uz**

Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti kafedralarida mavjud quyidagi bo‘sh (vakant) o‘rinlarga tanlov e’lon qiladi:

Kafedra mudiri lavozimiga:

- “Surdopedagogika” kafedrasi (1);
- “Masofaviy ta’lim” kafedrasi (1);
- “Qozoq tili va adabiyoti” kafedrasi (1).

Tanlovda qatnashishni xohlovchilar tanlov e’lon qilingan kundan boshlab 30 kun ichida quyidagi manzilga ariza bilan murojaat qilishlari mumkin:

**Toshkent shahri, Chilonzor tumani, Bunyodkor ko‘chasi, 27-uy,
Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti xodimlar bo‘limi.**

Murojaat uchun telefon: (71) 276-77-14.

salomatligi uchun xavfli birikmalarini vujudga keltirishi aniqlandi. Binobarin, o‘quvchilarga xlorlangan suvning inson organizmiga iste’mol orqali hamda yuvinish, cho‘milish natijasida qanday ta’sir ko‘rsatishimi aniqlash, bunday suvdan insonning qanday a’zolari ko‘proq zararlanishi mumkinligi, xlorlangan suv zararini kamaytirish usullarini belgilash kabi muayyan topshirilqlar berish, tegishli masalani birligida muhokama qilish saboqning ham qiziqarli, ham amaliy bo‘lishiga xizmat qiladi.

Kimyo fani o‘qitilishida darsdan tashqa-ri to‘garaklar faoliyatini ham ijobiy samaralar beradi. Jumladan, maktabimizda “Kimyo mening hayotimda” to‘garagi faoliyatini yo‘lga qo‘yilgan. To‘garak mashg‘uloti uslub va metodika jihatidan darsdan o‘ziga yarasha farqlanishi zarur.

Dilfuza QURBONOVA,
Toshkent shahridagi

132-maktab kimyo fani o‘qituvchisi

Aqiqiyev Bobomurod Toshpo'latochichning 14.00.06 — Kardiologiya ixtisosligi bo'yicha "Miokard infarktini o'tkazgan bemorlarda omega-3 TYOK (omakor)ning yurak ritmi variabelligiga va qorinchalar aritmiyasiga ta'siri" mavzusidagi (tibbiyot fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Respublika ixtisoslashirilgan kardiologiya ilmiy-amaliy tibbiyot markazi huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.04/30.12.2019.Tib.64.01 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 5-fevral kuni soat 11:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100052, Toshkent shahri, Osiyo ko'chasi, 4-uy.
Tel/faks: (71) 234-16-67; e-mail: info@cardiocenter.uz

Tursunqulov Azimjon Nazirjonovichning 14.00.14 — Onkologiya ixtisosligi bo'yicha "Prostata bez saratonini jarrohlik usulida davolash tamoyillari (Ko'rsatmalar, texnikasi, asoratlari va ularni profilaktikasi)" mavzusidagi (tibbiyot fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Respublika ixtisoslashirilgan onkologiya va radiologiya ilmiy-amaliy tibbiyot markazi huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.04/30.12.2019.Tib.77.01 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 6-fevral kuni soat 14:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100174 Toshkent shahri, Forobiy ko'chasi, 383-uy.
Tel/faks: (71) 227-13-27, 246-15-96; e-mail: info@sancercenter.uz

Zakirova Lolaxon Tulxonovnaning 14.00.14 — Onkologiya ixtisosligi bo'yicha "Yosh ayollarda sut bez saratonini prognozlashda molekulyar-biologik markerlarning o'rni" mavzusidagi (tibbiyot fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Respublika ixtisoslashirilgan onkologiya va radiologiya ilmiy-amaliy tibbiyot markazi huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.04/30.12.2019.Tib.77.01 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 6-fevral kuni soat 14:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100174 Toshkent shahri, Forobiy ko'chasi, 383-uy.
Tel/faks: (71) 227-13-27, 246-15-96; e-mail: info@sancercenter.uz

Fayziyev Jamolidin Nasirovichning 06.01.07 — Mevachilik va uzumchilik ixtisosligi bo'yicha "O'zbekiston sharoitida uzumning urug'siz navlari hosildorligi va sifatini oshirish texnologiyasini ilmiy asoslash" mavzusidagi (qishloq xo'jaligi fanlari bo'yicha) fan doktori (DSc) dissertatsiyasining himoyasi Toshkent davlat agrar universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.Qx.13.01 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 6-fevral kuni soat 14:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100140, Toshkent viloyati, Qibray tumani, Universitet ko'chasi, 2-uy.
Tel/faks: (71) 260-48-00; e-mail: tuag_info@edu.uz

Shodmonova Gulnoza Erkinovnaning 06.01.05 — Seleksiya va urug'chilik ixtisosligi bo'yicha "Transgen (VT) g'o'za asosida kemiruvchi hasharot (Nelicoverpa armigera)ga bardoshli bo'lgan seleksion ashyo yaratish" mavzusidagi (qishloq xo'jaligi fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Toshkent davlat agrar universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.Qx.13.01 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 6-fevral kuni soat 16:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100140, Toshkent viloyati, Qibray tumani, Universitet ko'chasi, 2-uy.
Tel/faks: (71) 260-48-00; e-mail: tuag_info@edu.uz

Usmanova Zakira Usmanovnaning 14.00.17 — Farmakologiya va klinik farmakologiya ixtisosligi bo'yicha "Yernoki (Helianthus Tuberosus L.) va sachratqi (Cichorium intibus L.) asosida olingan biologik faol moddalar yig'indisining farmako-toksikologik xususiyatlari" mavzusidagi (biologiya fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Toshkent farmatsieverki instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.Far.32.01 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 30-yilvar kuni soat 13:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100015, Toshkent shahri, Oybek ko'chasi, 45-uy.
Tel/faks: (71) 256-37-38; e-mail: farmi@bcc.uz

Otamurodov G'olibjon Ro'zimurodovichning 13.00.07 — Ta'linda menejment ixtisosligi bo'yicha "Oliy ta'lim muassasalarini rahbar kadrlari boshqaruv kompetentligini rivojlantirishning integrallashgan axborot-metodik tizimini takomillashtirish" mavzusidagi (pedagogika fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Xalq ta'limi tizimi rahbar va mutaxassis xodimlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.28/30.12.2019.Ped.68.01 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 12-fevral kuni soat 12:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100095, Toshkent shahri, Olmazor tumani, Ziyo ko'chasi, 6-uy.
Tel/faks: (71) 227-12-52, 246-06-69; e-mail: avloniy@xtv.uz

Mamatkulov Ixtiyor Basimovichning 14.00.37 — Anesteziologiya va reanimatologiya, 14.00.33 — Jamoat salomatligi. Sog'liqi saqlashda menejment ixtisosliklari bo'yicha "Bolalar anesteziologiya va reanimatifikasi xizmatining sog'liqi saqlashda islohotlar davridagi hotatlari va rivojlanish tendensiyalari" mavzusidagi (tibbiyot fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Respublika shoshilinch tibbiy yordam ilmiy markazi huzuridagi DSc.04/30.12.2019.Tib.63.01 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 5-fevral kuni soat 14:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100115, Toshkent shahri, Kichik halqa yo'li ko'chasi, 2-uy.
Tel/faks: (+99878) 150-46-00; e-mail: uzmedicine@mail.ru

Muxamedova Feruza Nurmaxmatovnaning 17.00.02 — Musiqa san'ati (san'atshunoslik fanlari) ixtisosligi bo'yicha "O'zbekiston fortepiano musiqasining shakllanishi, janrlarining o'ziga xosligi va interpretatsiyasi" mavzusidagi (san'atshunoslik fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi O'zbekiston davlat konservatoriysi huzuridagi ilmiy darjalar beruvchi PhD29.11.2017.San.54.01 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 10-fevral kuni soat 11:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100027, Shayxontohur tumani, Olmazor ko'chasi, 1-uy.
Tel/faks: (71) 239-46-53, 244-53-20; e-mail: info@konservatoriya.uz

Toshkent viloyati Xalq ta'limi boshqarmasi tasarrufidagi tuman (shahar) xalq ta'limi bo'limi mudiri lavozimiga

TANLOV E'LON QILADI

O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirining 2019-yil 26-noyabrdagi "Tajriba tariqasida Xalq ta'limi bo'limi mudiri, umumiy o'rta ta'lim makiabi direktori lavozimiga tanlov o'tkazish tartibini joriy etish to'g'risida"gi 378-sonli buyrug'i ijrosini ta'minlash maqsadida Toshkent viloyati Xalq ta'limi boshqarmasi quyidagi tuman (shahar) xalq ta'limi bo'limi mudiri vakant lavozimlariga tanlov e'lon qiladi:

**Bekobod shahar xalq ta'limi bo'limi mudiri;
Bekobod tumani xalq ta'limi bo'limi mudiri;
Olmalik shahar xalq ta'limi bo'limi mudiri;
Yuqorichirchiq tumani xalq ta'limi bo'limi mudiri;
Angren shahar xalq ta'limi bo'limi mudiri;
Ohangaron shahar xalq ta'limi bo'limi mudiri.**

Nomzodlarga qo'yiladigan malaka talablar:

- oliy ma'lumot;
- pedagogika sohasida kamida 5 yillik ish staji;
- rahbarlik lavozimida kamida 3 yil ish staji;
- yetakchilik fazilatlarining mayjudligi, shaxslararo munosabatlarni o'rnatish qobiliyatি, tashkilotchilik va mas'uliyatlilik;
- yakka tartibda va jamoada ishslash, nizolarni hal qilish qobiliyatи;
- tashabbuskorlik, ijodkorlik, stresga chidamlilik, qarorlarni qabul qilish qobiliyatи;
- tadbirdorlik ko'nikmalari;
- MS Office, Internet kompyuter dasturlarini mukammal bilishi;
- o'zbek va rus tillarini bilishi, ingliz tili – maqsadga muvofiq.

Tanloving saralash bosqichlari:

- test sinovlari (tanloving birinchi bosqichi uchun IQ, EQ, menejerlik ko'nikmalarini baholovchi test),
- amaliy topshiriq — taqdimat tayyorlash.

Nomzodlar o'z ma'lumotlarini Xalq ta'limi vazirligining "Maktab ta'lim jarayonini boshqarish tizimi" bazasida "Bo'sh ish o'rinnari" bo'limi (*ish.uzedu.uz veb-sayti*)ga yuborishlari mumkin. Elektron shaklda taqdim etilgan ariza va unga ilova qilinayotgan har bir hujjat haqiqiyligi saqlanishimi ta'minlovchi alohida fayl ko'rinishida bo'lishi kerak. Har bir fayl o'lchami 10 Mb dan oshmasligi lozim.

Hujjatlar "PDF" (portable dokument format) formatida skaner qilingan holda jo'natiladi.

Ma'lumot uchun:

**Telefon: (71) 231-65-71 Faks: (71) 231-65-71
E-mail: toshkent_vxtb@xtv.uz, toshkent_vxtb@exat.uz**

1994-yilda O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasi tomonidan O'zbekiston davlat jahon tillari universitetidagi ixtisoslashgan kengashning tavsiyasiga ko'ra Burxonov Abdullayevich nomiga berilgan 01 № 000902 raqamli Pedagogika fanlari nomzodi ilmiy darajasi diplomi yo'qolganligi sababli **BEKOR QILINADI.**

Toshkent viloyati Bo'stonliq tumanidagi 9-son umumta'lim maktabi tomonidan 2019-yilda Qamarov Bekzad Nuriddin o'g'li nomiga berilgan UM 0209216 raqamli umumiy o'rta ta'lim to'g'risidagi attestat yo'qolganligi sababli **BEKOR QILINADI.**

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti jamoasi Fizika fakulteti "Fotonika" kafedrasi professori Shavkat Otajonovga ukasi **Muhiddin OTAJONOVA**ning vafoti munosabati bilan ta'ziya bildiradi.

Qandaydir bir ichki tuyg'u shashtimdan qaytardi. Hayotimda ilk bora ikkilandim.

Qo'rg'on yoqasidagi chinor

Ustozlar xotirasiga bag'ishlanadi.

Salom, Erkin!

Uyichlaring yaxshimi? Ishlaringni bitirib oldingmi?

Uzringni sinfdoshlarga yetkazdim. O'ttiz yillik yubileyni o'tkazib qaytdik. To'g'risi, hali ham hayajonimni bosib ololganim yo'q. Bu safar o'zgacha bo'ldi.

O'ilamni olib bir kun oldin kech payti qishloqqa kirib bordim. Mamatnigiga "qo'ndik". Shu kuni ko'pchilik sinfdoshlar ham kelib bo'lishgan ekan. Ertasi kungi uchrashuv bazmini avval kelishilgandek Yo'ldoshnikida o'tkazadigan bo'ldik. Yo'ldosh bog'idan bahavo joy hozirlab, tayyorgarligini ko'rib qo'yibdi. Kelganlar bilan shu yerda dyidorlashib, yarim tungacha hangoma qilib o'tirdik. Qizlar ham o'tiraverishdi. "Qizlar" — kulgili-ya?! Ko'pining ikki-uch nafardan nevaras bor.

Ertalab qolganlar ham hozir bo'lishdi. Dyidorlashdi. So'ng sovg'ani olib sinf rahbarimizning uyiga bordik. Jamila xola ko'zida yosh bilan kutib oldi. Hovli o'sha-o'sha, eski damlarni eslatadi. Faqat daraxtlar qarigan. Ayrilmari kesilgan. Jamila xola haliyam rayhon o'stirishni kanda qilmas ekan. Hidi hammayoqni tutib yotibdi. O'g'li Sulton ham muallim. "O'qituvchining qo'shimcha daromadini bilasanmi?" deb hazil qildim unga. "Bilmadim", deydi. Sultonga otasi bilan bo'lgan bir voqeani gapirib berdim. Bir gal sinf rahbarimiz obunaga pul yiqqandi. Menga o'n tiyin qaytim beraman, deb muallim cho'ntagidan tanga qidirib ovora bo'Igandi. "Qo'yavering, kerakmas", degandim o'shanda. Rahbarimiz gapimga parvo qilmay, tangani topib, qo'limga tutqazarkan: "Poroxo'r muallim darsga ikki daqqa kech kiradi, ikki daqqa erta chiqadi, o'sha uning qo'shimcha daromadi bo'ladi", degandi...

Ularni ko'p ovora qilmay tashqariga chiqdik. Maktabga yo'l oldik. Eslashimcha, yigirma yillikda eski maktabga bordandik. Hozirgisi yangi, maktab bog'iuning kunchiqar tomonida qurilgan.

So'nggi qo'ng'iroq tadbirni hali boshlanmagan ekan. Muallimlar bilan ko'rishib, bir sinfga kirdik. Partalarga o'tirdik. Soli, Gulasal, Malohat partaga siq'madi. Ular tik qoldi. Faxriy muallim dars o'tdi. Kulishdi. Bu orada oxirgi qo'ng'iroq tadbiham boshlandi. Navbatimiz kelib, biz ham taklif etildik. Saf olib yig'ilganlarning qarshisida hozir bo'ldik.

Meli bilan Ulbo'sin sinfdoshlar nomidan so'zga chiqdi. O'qituvchilar qatoriga razm solib, ko'nglim bir cho'kdi — bizni o'qtigan ustozlardan birortasiyam yo'q... Kayfiyatimni tushirmay deb nigohimni ulardan uzdim, bog' tomon yuzlandim. Bog' chetidagi qo'rg'oni eslaysanmi? O'shangaga ko'zim tushdiyu... Qo'rg'on yoqasidagi azamat chinorni ko'rdim. Uni o'quvchilik chog'larim o'zim ek-kandim-ku... Tömöng'imga bir narsa tigilgandek bo'ldi. Xotiralar uyg'onib, a'zoysi badanim bo'shashib ketdi. Yigirma yillikda eski maktabga borganmiz.

U tomondan chinor yaxshi ko'rinnmaydi, shuning uchunni, o'shanda uni eslamanan ham.

Shu todba faqat chinor ikkimiz qoldik. So'nggi qo'ng'iroq-da, aytilayotgan gap-so'zlar-da, hammasi abas bo'ldi...

Burundor mehnat fani muallimimiz Qulmat akaning siyomasi ko'z oldimda gavdalandi. "Qiliqlarling orangutun maymunining qilig'idan farq qilmaydi-yu, shu ahvolingga qanday qilib yana she'r ham yozasani, hayron qolaman", deganni esladi. "Hey bola, mayli, she'ringni ham yozgin, lekin mehnat qilishni ham o'rganish kerak, bo'lmasa hech qayqoqa yetolmaysan. Bu — fakt", deb qo'shib qo'yardi.

Juda sho'x edim. Adabiyot muallimidan boshqasi meni xushlamasdi. Darslar da jum o'tirmsadim, dakki eshitganim eshitgan edi. Mehnat darsida-ku, qo'yaver. Eslarsan, uskulnarni otib o'yagan ham men, buzib qo'yan ham men, bir joyimni kesib qonatgan ham men... Ayniqsa, haligi voqe... Bir gal Qulmat aka meni tinmasligim uchun darsdan haydadi:

- Ketaver, indamayman, — dedi.
- Keyingi darsga qo'yasizmi?
- Qo'yaman, hozir ketaver, o'zim javob beryapman-ku.

— "Ikki" qo'yamysizmi?

— Yo'q, qo'yamyan, faqat ko'zima ko'rinnay.

Quvonib chiqib ketayotuvdim, naq maktab direktorining o'zi ushlab olsa bo'ladimi:

- Dars vaqtini nima qilib yuribsan?
- Mehnat edi.
- Mehnat dars emasmi?
- Muallimning o'zi chiqarib yubordi.

— Nega?

Indamadim... Shundan keyin Qulmat aka gap eshitgan. Uni mas'uliyatsizlikda ayblashgan.

Qulmat aka keyingi darsda sinfga tataqib kirib keldi. Vajohati o'zgacha edi. "Ustaxonadan belkuraklarni oolinglar, boqqa boramiz. Haqiqiy mehnat darsi qanday bo'lishini bugun ko'rasizlar. Bu — fakt", dedi.

Indamay, amriga bo'yusunib, ortidan ergashdi. Bog'da hozir bo'ldik. U meni chekkaga chiqarib, qolganlarni bir necha guruhga bo'ldi. Guruhlarga alohida-alohida ish taqsimlab, "Shu ikki soatda tutgatasanlar", dedi.

So'ng yonimga keldi. Jahldan qo'l-oyqlari bilinlar-bilinmas titrab turganini sezdim. Vujudimni qo'rquv bosdi.

— Hozir to'ppa-to'g'ri Rayim bovongdi bog'iga borasan, — dedi. — Meni ayt, bitta ko'chat bersin, tushuningmi?

— Tushundim.

— Yugur! Tez borib kel, muallim iltimos qildi de! — deya baqirdi ortimdan.

Rayim bova bir tup chinor ko'chatni berdi. G'izillab muallimning oldiga qaytib keldim. "Ketdik", dedi Qulmat aka. Qo'rg'onga bordik. Qulmat aka asabiy yurib, qo'rg'on yoqasidan joy tanladi. Qiya, noqlayroq bir joyni ma'qul ko'rib belgi qo'ydi. "Shu yerni qazib, ko'chatni o'tqaz", dedi. "Bu yerga suv chiqmaydi-ku", dedim men. "Suv chiqmasligini bilib turib shu yerni ko'rsatayman-da, maymun", dedi muallim. Yerni qaziy boshladim. Qattiq ekan. Terga botib ketdim. Keyin ko'chatni ekip, yonidan suv quyishga chuqur kovladim. "Endi paqimi olib, soydan suv keltir", dedi Qulmat aka. Pastqamlikdagi soyga ikki marta qatnab, ko'chatni sug'ordim. So'ng muallim jiddiy ohangda shunday dedi: "Endi mun-day, shu ko'chatga suvni har kuni o'zing quyasan. Mehnat darsi bor kuni darsda, bo'lmasa, katta tanaffus paytlari kelasan, tushundingmi? Agar quritib qo'ysang, mendan ko'rasan. Bu — fakt".

Muallim har galgidek tez orada jahldan tushib, aybimdan kechib yuboradi, deb o'ylagandim. Adashibman. Qulmat aka yozgi ta'tilga qadar qattingazorat ostida ko'chatni sug'ortirib yurdi. Bir yoqdan shu niholni ko'rgani ko'zim yo'q edi, boshqa yoqdan uning tanasiga suv enib, shox chiqarib, barg yozib, yo'g'onlashta boshlaganidan qalbimda qandaydir iliqlik paydo bo'lgani yodimda. Yozgi ta'tilga chiqib qutuldim, deb xayol qildim, biroq Qulmat aka yana uydan chaqiritirib, ko'chatni sug'orishga yubordi. Rosa alam qildi. Hozir oxirgi marta bir paqir suv quyaman-u, shartta tubidan sindirib tashlayman, deb qaror qildim. Nima bo'lsa bo'lar. Soydan suv opchiqib, tagiga quyidim-da, niholni tubidan qayrib, shox qayrim, oyog'im ostiga oldim. Lekin qandaydir bir ichki tuyg'u shashtimdan qaytardi. Hayotimda ilk bora ikkilandim. Shu tilsiz va ojiz niholgami yoki qilgan mehnatimgami achinish hissini tuydim. Ammo shashtimga qarshi borish ham g'oyat og'ir edi. Xo'rлигim kelib, yig'lab yubordim. Hozir eslab, o'sha damning o'zida xulq-atvorimda keskin o'zarish sodir bo'lganini, bir qadar voyaga yetganimni tan olaman. Albatta, men butun yoz bo'yi ko'chatga suv quymadim, muallim ham ginasini unutib, ko'chatga qarashni maktab bog'boniga topshirdi...

...Tushdan keyin bazm boshlandi. Sinfdoshlar diliida yig'ib yurgan gaplarini aytdi. Qo'shiqlar tingladik, gurunglashdi. Latif yonimga keldi: "Noming chiqmagan bo'lsayam sen bizning shoirimizsan, buyugimizsan. Endi bitta she'r o'qib berasan", dedi. O'zi bir she'r mashq qilib o'tirgandim, so'z olib, hammaga yig'ib berdim.

*Dostlarining so'roqlab keldingmi,
Ohuday, shamolday yeldingmi,
Diyordomi g'animat bildingmi,
Jonajon sirdoshim, sinfdoshim?
Yoshlik ham o'tdi-ku bahorday,*

Yo'llarda yo'qolgan ash'orday.

*Ko'nglimda bir armon, g'am borday,
Bolalik yo'ldoshim — sinfdoshim.*

*Garchi but ro'zg'orim, baxtim bor,
Toj-taxtim, el-yurtga ahdim bor,
Lek bu kun senga ham gapim bor,
Azizim, tengdoshim, sinfdoshim.*

*Kel endi, xotirdan izlaylik,
Bolalik chog'lardan so'zlaylik,
O'shal xush damlarni eslaylik,
Maktabda safdoshim — sinfdoshim.*

*Bu kunnizor kutib turgandim,
O'tmishdan xayollar surgandim,
Men seni sog'inib yurgandim,
Qishloqdash qardoshim,
sinfdoshim...*

Kunduzni kechaga uladik, bazmni davom ettirdik. Vaqt o'tganini sezmadik. Yo'ldoshning hovlisi maktab bog'iga yaqin-ku, anov chinoring uchi ko'zga tashlanib turgandi, qorong'i tushib, ko'rinnay qoldi. Chinor xayolimdan ketmadi. Bazmgohdan chetlanib, yolg'iz soy tomon yurdim. To'sindan oshib, maktab bog'iga o'tdim. Qalin o'sgan o'tlar oralab qo'rg'onga — chinor yoniga keldim. Chinoring g'adir-budir tanasiga kaftimni qo'yishim bilan hovurim bosilganday, ko'nglim taskin topganday bo'ldi. Keyin unga suyanib, uzoq o'tirdim. Bazm joyidan musiqa, gangir-gungurlar eshitilib turardi.

Butkul xotiralar ichida qoldim. Xulosalar chiqarmoqchi bo'ldim. Tarozining bir pallasida bolalik, marhum o'qituvchilar va xotiralar, ikkinchi pallasida esa sinfdoshlar, chinor va balog'at fasli. Tabiat, qolaversa, o'n sakkiz ming olamga o'xshab inson faoliyatida ham kechagi, bugungi va ertangi saboqlar o'zaro muvozanat saqlab turarmikan?

O'zing bilasan, yolg'iz qolgan paytlarim o'zimcha oq qog'oz bilan sirlashaman. O'sha chinor yonida ham bir she'r to'qidim. Uni yondirgich yorug'ida apiltapil qog'ozga tushirdim. Kamchiliklari ko'p bo'lsa ham o'zimning she'rim.

*Esingdami, chinorginam, eding nihol,
Nozikkina novda eding, misli hilol.*

Seni o'zim shu chorboqqa

ekkanim rost,

*Azim daraxt bo'lib yetish,
deganim rost.*

Ardoqlardim, parvarishlab

suyib yurdim,

Issiq chog'lar ostingga suv

quyib yurdim.

Chinorga yolg'on so'zlardim. Uni o'ksinmasin, derdim. Bu so'zlar go'yo bolalikdagagi xatolarimga iqroram, pushaymonim edi.

Erkin, cho'zilib ketgan xatim uchun uzi. Senga, oilangga omonlik tilayman. Biznikiga kelinglar. Kelsanglar, bir o'tirib dardlashardik. "Bu — fakt"...

Is'hoq ISMOILOV

Zamonaviy muktab — keng imkoniyatlar maskani

Davlatimiz rahbari Shavkat Mirziyoyevning "Muktab bu — hayot-mamot masalasi, kelajak masalasi, uni davlat, hukumat va hokimlarning o'zi hal qilolmaydi, bu butun jamiyatning ishi, burchiga aylanishi kerak", degan so'zlari bugungi kunda barcha ta'lif mutasadilari oldiga maktablarni o'zgartirish, yangi tip-dagi maktablar tashkil etish uchun muhim vazifalarni belgilab berdi.

Maktabning jamiyat taraqqiyotidagi o'mi va nufuzini oshirish, qishloq va shahar muktablari orasidagi tafovutni yo'q qilishga qaratigan "Zamonaviy muktab" davlat dasturi qabul qilindi.

"Zamonaviy muktab" nima o'zi?

Xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasida industrial ta'lim tizimidan infomatsion ta'lim tizimiga o'tish maqsadi belgilangan edi. Shu maqsadda mavjud maktablarning yarmini 2030-yilgacha "Zamonaviy muktab"ga aylantirish rejalashtirilgan. Zamonaviy muktabning oddiy muktabdan farqi shundaki, muayyan namunaviy loyiha va jihozlash me'yordi hamda o'qitish jayonidagi zamonaviy texnologiyalardan foydalaniib, samaradorlikni oshirishga qaratiladi.

"Zamonaviy muktab" davlat dasturidan maqsad — maktabning jamiyat taraqqiyotidagi o'mi va nufuzini oshirish, sifatli ta'lim xizmatlari ko'sratishni respublika miyosida keng joriy etish, joylashgan o'rnidan qat'i nazar, qishloq va shahar muktablarining moddiy-teknik bazasi hamda ta'minlanish darajasidagi tafovutlarni bosqichma-bosqich kamaytirib borish asosida o'quvchilarning ta'lim olishlari uchun teng shart-sharoit yaratishdir.

Zamonaviy muktabning assosiy vazifalari — har bir o'quvchining qobiliyatini ochib berish, raqobatboshda hayotga tayyor insonni tayyorlashdir. Ushbu muktab bitiruvchilari mustaqil ravishda o'z oldiga qo'yadigan maqsadlarga erisha oladigan, tur-

li hayotiy vaziyatlarga mohirona yo'l topa oladigan tarzda tarbiyalanishi kerak.

Zamonaviy muktabda o'quv darsliklarining mazmun-mohiyati, dizayni, muktab binosi qulayliklari, jihozlanishi, hatto o'qituvchi va o'quvchining tashqi ko'rinishiga ham qat'iy e'tibor beriladi. O'quvchi muktabga ta'lim olish uchun intilib kelishimi ta'minlash bo'yicha jahon tajribalarini o'rganib, mammakatimiz uchun samarali yangi modellarni yaratish, sinovdan o'tkazish, samaradorligini aniqlash va amaliyotga joriy qilish ko'zda tutilgan.

Darslar qatoriga yangi tadqiqotlar, dizayn, boshqaruv, o'yin kabi faoliyatlari kiritilishi zarur. Bularni amalga oshirishda bizga STEAM ta'limi qo'l keladi. Chunki bu ta'lim amaliyotga bog'liq, ya'ni o'quvchilar oлgan nazarli bilimlarni amaliyotda qo'llab kelajaka hayot uchun zaruriy ko'nikmalarni egallaydilar, shuningdek, bu ta'lim kreativ fikrlashni ham rivojlantiradi.

"Zamonaviy muktab"larni tashkil etish borasida Xalq ta'limi vazirligi huzuridagi Respublika Ta'lim markazida ham muayyan ishlarni olib borilmoxqa. Respublika ta'lim markazining 2019-yil 20-dekabrdagi 88-soni buyrug'i qabul qilindi. "O'quv adabiyoti tabi, istiqboli va dizayni" bo'limi metodistlari tomonidan "Zamonaviy muktablar"ning jihozlanishi bo'yicha me'yordi ishlab chiqildi, qolaversa, zamonaviy muktablar va ularning rahbarini baholash mezonlari loyihasi ham ishlab chiqilmoqda.

T.XUDUYQULOV,
A.AMINOVA,
Respublika ta'lim markazi
metodistlari

Muhabbat opaning 3 o'g'li — 13 yoshli Abdurazzog, 12 yoshli Abdusaid va 10 yoshli Mustafoga taekvondoga qiziqadi. Bir necha yildirki, aka-ukalar ushbu sport turi bilan muntazam shug'ullanib, qator musobaqalarda sovrinli o'rinnlarni egallamoqda.

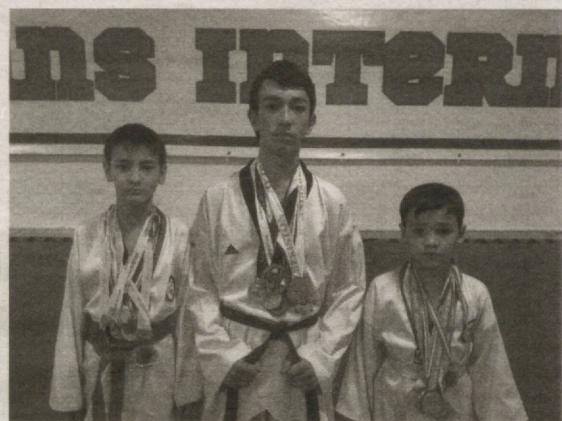
Uch aka-uka — bir maqsad yo'lida

Abdusamad aka Rahmonov oиласида avval sportchi bo'lgan. Farzandlarining sportga qiziqishi esa bolalarcha havasdan boshlandi. Mustafabog'chada payti u yerga "Jar" sport kompleksidan taekvondo bo'yicha murabbiylar kelib, bolalarga mashg'ulot o'tayotganini ko'rgan Abdurazzog va Abdusaidda ham sport bilan shug'ullanish ishtiyobi paydo bo'ldi. Murabbiyning ruxsati bilan ular ham darslardan so'ng mashg'ulotlarga qatnay boshladi. Farzandlarining taekvondoga qiziqishini ko'rgan Muhabbat opa ularni "Sultan's International Sports Club" murabbiyi Farhod Sobirovga shogirdlikka berdi.

Murabbiy bolalar bilan haftada 3 marta 2 soatdan shug'ullana boshladi. Aka-ukalar mashg'ulotlarga astoyidlari qatnari, ustozining barcha aytganlarini so'zsiz bajarardi. Farhod aka bolalarda taekvondoga qiziqish yuqoriligi, asosiyis, qobiliyatlari borligini ko'rdi va ularni musobaqalarga tayorlay boshladi. Ammo Muhabbat opa ayrim sabablarga ko'ra farzandlarini mashg'ulotlarga yubormaslikka majbur bo'ldi.

Aka-ukalar qattiq xohlasa-da, mashg'ulotlarga qatnashishmasdi. Shunda murabbiy Farhod Sobirov ularning otasiga qo'ng'iroq qilib, farzandlari qobiliyatlari ekanini aytib, imkonni bo'lsa, yana mashg'ulotlarga yuborishini so'radi. Abdusamad aka rozi bo'ldi. Shundan so'ng bolalar mashg'ulotlarga avvalgidan-da katta ishtiyoiq bilan qatnay boshladi. Ularga bildirilgan ishonch, mehnat tez orada o'z mevasini berdi.

Yosh taekvondochilar musobaqalarda ishtirok etib, sovrinli o'rinnlarni qo'lga kirita boshladi. Bugun farzandlarining yutuqlaridan Abdusamad aka quvonib, ular bilan faxrlana-

di. 2019-yilning 29-dekabrida 2006-yilgacha tug'ilgan bolalar o'tasida o'tkazilgan musobaqada Mustafoning 30 kg vazn toifasida 1-o'rinni egallagani bu oila uchun haqiqiy bayram sovg'asi bo'ldi.

Hozir bolalar mashg'ulotlarga jiddiy qarab, xalqaro musobaqalarga tayyorgarlik ko'ryapti. Murabbiy ularni shu yilning aprel oyida Qozog'istonda bo'lib o'tadigan xalqaro turniriga boruvchilar tarkibiga kiritgan. Bolalarni chiniqtirish uchun mashg'ulotlar qat'iy rejim asosida o'tyapti.

— Ustozimiz talabchan, shu bilan birga, juda mehribon inson, — deydi Abdurazzog Abdumalikov. — Doim bizni tushunib, qo'llab-quvvatlaydi. Ammo mashg'ulotlarda tartib va intizomni talab qiladi. Chunki intizom sportchi uchun muhim talab hisoblanadi. Shuningdek, bizga sportchi g'alaba qozonishi uchun tinimsiz mehnat qilishi va yengilganida qaytib tura olishi lozimligini o'rgatadi. Har gal maydonga tushganimda, ustozimning ana shu gaplari menga kuch beradi.

Aka-ukalar nafaqat sportda, balki o'qishda ham doim birga. Ular bitta muktabda — Olmazor tumanidagi 278-maktabda qurultayda ishtirok etib, sovrinli qo'lga kirita boshladi. Sharafli kasbingiz tufayli obro' qozondingiz, o'qituvchilar sulolasini davom ettirib hurmatga sazovor bo'ldingiz. Sizga sihat-salomatlik, ishlaringizga ulkan zafarlar tilaymiz.

Ehtirom bilan,

Yunusobod tumanidagi 274-maktab pedagogik jamoasi va shogirdlarigiz.

Qadrli Sayfulla MAHKAMOV!

Sizni qutlug' 70 yoshingiz bilan muborakboz etamiz. Qariyb 53 yildan beri ta'lim-tarbiya sohasida vijdonan mehnat qilib, minglab shogirdlarga ustozlik qildingiz. Muktob rahbari sifatida pedagogik jamoasi bilan ta'lim-tarbiyada yuqori natijalarga erishdingiz.

Sharafli kasbingiz tufayli obro' qozondingiz, o'qituvchilar sulolasini davom ettirib hurmatga sazovor bo'ldingiz. Sizga sihat-salomatlik, ishlaringizga ulkan zafarlar tilaymiz.

Iroda TOSHMATOVA,
"Ma'rifat" muxbir

Barcha abituriyentlar, ota-onalar va o'qituvchilar diqqatiga!

«Marifat» gazetasi sahifalarida:
abituriyentlar uchun

DTM testlari darajasidagi
sinov testlari

o'quvchilar uchun

PISA

PIRLS

TIMSS

testlaridan namunalar e'lon
qilina boshlandi.

Bundan tashqari, o'tgan yilgi kirish imtihonidagi murakkab testlar yechimiga doir

SHARHLAR;

IZOHLAR;

O'QUV LUG'ATLARI

muntazam berib boriladi, shu bilan birga,

o'qituvchi-murabbiylar uchun

ATTESTATSİYA TESTLARIDAN

namunalar ham e'lon qilinadi.

Vaqtdan yutqazmang. Nashrimizga tezroq
obuna bo'ling! Gazetaning o'z
vaqtida yetib borishini istasangiz.
O'zbekiston pochtasi AJ va "Matbuot tarqa-
tuvchi" AKning hududiy filiallariga murojaat
qiling!

«Marifat» gazetasiga 2020-yil uchun
obuna davom etadi.

Yakka tarfibadagi obunachilar uchun nashr indeksi 149
Korxona va tashkilotlar uchun nashr indeksi 150

Manzil: 100000, Toshkent sh., Matbuotchilar 32-uy.
Tel.: (71) 233-50-55, faks: (71) 233-99-15.

Bizni internetda ham kuzating!

www.marifat.uz [/marifat.uz](https://facebook.com/marifat.uz) [@marifatziyo](https://t.me/marifatziyo)

Nashrimizga obuna bo'lishni istaganlar uchun
“O'zbekiston pochtasi” AJ va “Matbuot tarqatuvchi” AKning hududiy
filiallari telefon raqamlari havola etilmoqda.

“O'zbekiston pochtasi” AJning korxonalari telefon raqamlari

“Matbuot tarqatuvchi” AKning korxonalari telefon raqamlari

No	Hududiy filiallar	Telefon	No	Hududiy filiallar	Telefon
1	Toshkent shahri filiali	(71) 233-73-56	8	Xorazm filiali	(62) 228-51-71
2	Andijon filiali	(74) 223-26-24	9	Surxondaryo filiali	(95) 501-01-95
3	Qoraqalpog'iston filiali	(61) 222-14-43	10	Toshkent filiali	(71) 268-22-56
4	Qashqadaryo filiali	(75) 221-04-62	11	Samarqand filiali	(66) 229-49-27 229-51-16
5	Jizzax filiali	(90) 538-02-69	12	Farg'onha filiali	(73) 244-47-79
6	Namangan filiali	(69) 233-03-67	13	Sirdaryo filiali	(95) 510-01-94
7	Buxoro filiali	(65) 223-48-93	14	Navoiy filiali	(91) 335-66-62
1	Toshkent shahri	(71) 233-67-98	8	Xorazm viloyati	(62) 227-48-55
2	Andijon viloyati	(74) 223-82-13	9	Surxondaryo viloyati	(76) 221-91-18
3	Qoraqalpog'iston Respublikasi	(61) 222-88-63	10	Toshkent viloyati	(71) 199-76-66
4	Qashqadaryo viloyati	(75) 225-40-27	11	Samarqand viloyati	(66) 234-22-53
5	Jizzax viloyati	(72) 222-40-01	12	Farg'onha viloyati	(73) 244-50-77
6	Namangan viloyati	(69) 239-10-88	13	Sirdaryo viloyati	(67) 225-11-22 225-11-44
7	Buxoro viloyati	(65) 221-56-90	14	Navoiy viloyati	(36) 223-26-86

Yakka tarfibadagi obunachilar uchun nashr indeksi: 149
Korxona va tashkilotlar uchun nashr indeksi: 150

Manzil: 100000, Toshkent sh., Matbuotchilar ko'chasi, 32-uy.
Tel.: (71) 233-50-55, faks: 233-99-15.

Bizni internetda ham kuzating! www.marifat.uz

e-mail: info@marifat.uz

f /marifat.uz

@marifatziyo

Marifat

TA'SIS ETUVCHILAR:

O'zbekiston Xalq ta'lifi vazirligi,
O'zbekiston Oliy va o'rta maxsus ta'lif vazirligi,
O'zbekiston Ta'lif, fan va madaniyat xodimlari
kasaba uyushmasi Respublika kengashi.

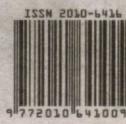
Bosh muharrir: Husan NISHONOV

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida
2006-yil 22-dekabrda 0067-raqam bilan ro'yxatga olingan.
Indeks: 149, 150, G-129. Tiraj: 9243.

Hajmi 4 bosma taboq. Ofset usulida bosilgan,

qog'oz bichimi A-3. Bahosi sotuvda erkin narxa.

TELEFONLAR:
qabulxona — (71) 233-50-55;
kotibiyat — (71) 233-99-15;
reklama va marketing bo'limi —
(71) 233-42-92 (faks), (71) 236-54-17.

"Ma'rifat" dan
materiarllarni ko'chirib
bosish tahriri yarat
ruxsati bilan amalga
oshilishi shart.

Tahriri yaratga kelgan
qo'lyozmalar taqriz
qilinmaydi va mual-
lifa qaytarilmaydi.

MANZILIMIZ:
100083, Toshkent shahri,
Matbuotchilar ko'chasi, 32-uy.
Web-site: www.marifat.uz

Dizaynerlar: Malohat Toshova, Faxriddin Rahimov,
Navbatchi muharrir: Sohiba Mullayeva.
Navbatchi: Faxriddin Rahimov.

Gazeta haftaning chorshanba kuni chiqadi.

"Sharq" nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasi.
Korxona manzili: Buyuk Turon ko'chasi, 41-uy.

O'za yakuni — 23.00 Topshirildi — 23.35

1 2 3 4 5 6